Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...май 1921 оной ...ай 21-һээ гарана | № 239 (15862) | 1981 оной октябриин 17, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ВЛКСМ-эй ОБКОМОЙ V ПЛЕНУМ

ВЛКСМ-эй обкомой V пленум болож°, «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор залуушуулые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгые саашадань һайжаруулха талаар комсомолой областной организациин зорилгонууд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар элидхэл ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Д. Ивайловский хээ.

Ээлжээтэ областной тоосоото һунгалтын XXXI конференциие 1982 оной февралиин 19-дэ зарлаха гэһэн тогтоол пленум батаалан абаа.

Пленум «Буряадай залуушуул» газетын редактораар Б. Батоевые баталба.

Агуу Октябриин хүндэлэлдэ

Хүдөө ажахын ажалшад! Мал ажалай тэжээлэй баазые бэхижүүлэгты!

Мяха, һү, үндэгэ, ноохо болон бусад продукци ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдагты!

Мал ажал—габшагай ажал мүн!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудһаа).

...АЛАЙ АМЖАЛТААР ...АРЮУСАНАБДИ

...най совхозой һү һааалиин фермын коллектив ...агдаһан үнеэдээ зүб ...р харууһалһанай, элеэ... ...эй ашаар энэ жэлдэ ...р дүнгүүдые туйлажа ...ай. Гүрэндэ һү худал... ...юһэ һарынгаа түсэбые ...бонин 15-да дүүргээ ...Нёдондо жэлэй энэ үе... ...тэй сасуулхада, тэдэнэр ...ша ондо һү тушаалгаяа ...процентээр, үнеэн бү... ...гөө һаамые 172 кило... ...мзаар дээшэлүүлээ.

...рэндэ тушааһан һүнэйм... ...шанар мүн лэ һайн. ...бэ үнгэрэгшэ жэлдэ ...аһан һүнэйнгөө 14 про... ...тые нэгэдэхи сортоор ...ндэ тушаажа байһан һаа, ...мүнөө һайн сэгнэлтэ... ...эр 70 процентыень ху... ...нанабди. Энэ хадаа һаа... ...ай, үхэршэдэй хүсөөр ...һан амжалта болоно.

...мын түрүү һаалишан, ...оведэй депутат, нёдондо ...й дүнгөөр совхозой чемпион болоһон Цыцык Доржиевна Дашапилова үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1917 килограмм һү һаажа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулба. Һаалишад Мария Очирова, Валентина Лыгденова болон бусад абаһан социалис уялгаяа дүүргэхын хойноһоо оролдоно.

Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэһэнэй түлөө манай совхоз районой бусад гурбан ажахынуудай тоодо оролсон. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн. Энэ үндэр шагналда харюу болгон, фермын һаалишад, үхэршэд, зоовэтмэргэжэлтэд гүрэндэ һү худаллаха жэлэйнгээ түсэбые декабриин 5 болотор дүүргэхээр хараална.

Б-Ц. ОЧИРОВ.
Захааминай районой Харацайн совхозой директор.

АБАҺАН УЯЛГАЯА БЭЕЛҮҮЛБЭ

Байгша ондо Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Шулуутын ...елениндэ дүршэлтэй механизатор Иван Базарович Шо... ...вой хүтэлбэрилдэг хуряалгын-транспортна звено эрхим ...иаар худэлбэ. Тэдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэй ...рүүшын жэлэй таряа хуряалгын үедэ 9 мянган центнер ...оһо сохихо гэһэн зорилго урдаа табяа бэлэй. Мүнөө ...коллектив абаһан үндэр социалис уялгаяа нэрэтэй ...тайгөөр бэелүүлбэ.

Тэрэнэй даадаг звенодо 4 комбайн хүдэлгэгдөө. Тэдэ... ...е Иван Базарович өөрынгөө Геннадий, Леонид хүбүүд... ...э, ажахын суута механизатор Дамдин Лопсонович ...нил хүбүүнтэеэ жолоодобо. Мүн эндэ олон жэлдэ ...мбайнда хүдэлһэн Г. Е. Халудоров ажаллалсаа. Энэ ...ллектив үдэр бүриингөө нормо 130—140 процент дүүр... ...дэг байгаа. Иигэжэ түс звеногойхид хүдөө ажахын хү... ...лмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэрые ажалай бэлэгээр ...һан байна.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

Түнхэнэй район.

ХАЛУУН ХАҺАЯА ДҮҮРГЭХЭНЬ

Хурбын совхозойхид эхэ хониндоо үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ дүүргэхэ дүтэлбэ. Эндэ дүршэлтэй хонишодой нэгэн Р. Нурмахметов техник-үрэжүүлэгшын мэргэжэл шудалжа, даалгагдаһан хониндоо түрүүшынхеэ үрэжүүлһэн байна. Дээдэ-Нугада байрлаһан Е. Ц. Бальжиновай даадаг отарада мүн лэ энэ ажал эрхимээр ябуулагдана. Иигэжэ түс совхозой хонишод эгээл сүлөөгүй хүдэлмэреэ богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхын түлөө ехэ оролдолго гаргаба.

Ц. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хори.

ЗЕЛЁНКО ЭЛБЭГЭЭР БЭЛЭДХЭНЭ

Совхозой дүршэлтэй механизатор Николай Васильевич Мусинай хүтэлбэрилдэг 7 хүниһөө бүридэһэн үбһэшэлэй звено үнгэрэгшэ жэл Мужихын сабшалан дээрэһээ 3487 центнер һайн шанартай үбһэ соможо, совхоздоо тушааһандаа Бүхэроссин социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Хүндэлэлэй вымпелээр, мүнгэн шангаар шагнагдаа һэн.

Мүнөө жэлэй сагай уларилай хэды тогтууригүй байгаашье һаань, Николай Васильевич өөрынгөө дааһан сабшалангһаа 3380 центнер үбһэ хуряажа, дахинаа нютаг нугадаа суурхаба. Тэрэнэй ударидадаг коллектив ажалай журам наринаар сахидаг, хүдэлмэриин сагые ехэ зохидоор хэрэглэжэ шададаг байһанаа харуулаа. Түс звенодо трактористнууд С. М. Цыренов, Т. Д. Дондоков ба бусад эрхим һайнаар ажаллажа, үетэн нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулба. Мүнөө тэдэнэр зелёнко хуряажа эхилэнхэй.

Д. ШИРАБОН.
Ярууна.

Улаан-Үдын заһабарилгабарилгын трестын 1-дэхи управлениидэ Ераст Алексеевич Трифонов хорёод жэлэй туршада бригадираар хүдэлнэ. Коммунист Трифоновэй хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд Агуу Октябриин хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаад, мүнөө бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа байнхай.

Ераст Алексеевич — эрхим һурган хүмүүжүүлэгшэ. Тэрэнэй бригадада һүүлэй үедэ дүрбэн залуу хүбүүд 4-дэхи разрядай шулуушанай мэргэжэлтэй болоод, һайнаар ажаллана. Бригадираар хүдэлһэн сагтаа тэрэ олон хүнүүдтэ дүршэл шадабаряа дамжуулан үгэжэ, мэргэжэлтэд болгожо табиһан намтартай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажалай ветеран, коммунист Е. А. Трифонов (баруун гарһаа) һурган хүмүүжүүлһэн залуу шулуушан Борис Хангаевтай хөөрэлдэжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺАЛБАРИИНГАА ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ, МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ, БҮХЫ АЖАЛШАДТА НҮҮРҺЭНЭЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАДАЙ ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Коммунис партии болон Совет правительство, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев нүүрһэнэй промышленностие, тэрэнэй гол хубинь болодог оронои түлишын-элшэ хүсэнэй комплексые хүгжөөхэ тухайда саг үргэлжын анхарал оролдолго хандуулдаг юм. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдээр манай һалбариин ажалшадай урда ехэ, харюусалгатай зорилгонууд табигдаа. 1985 ондо нүүрһэ малтан абалгые 770—800 миллион тоннодо хүргэхэ шухала.

Энэ зорилгые шиидхэхын тула арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ажалша коллективууд ехэ юумэ хэжэ байна. Түрүү коллективууд, үйлэдбэриин новаторнууд — «мянгатан», «табан зуу мянгатан» болон «миллионернүүд», проходческо болон экскаваторна эрхим түрүү бригаданууд ашагта малтамал абалгын бүтээсэ ехэтэй техникые һайнаар хэрэглэхын түлөө мүрысөөнэй манлайда дабшана.

Гэхэтэй хамта һүүлэй үедэ Донецкэ, Кузнецкэ, Карагандагай ба бусад бассейнүүдэй олохон шахтанууд, уурхайнууд хүдэлмэреэ һулладуулжа, нүүрһэ малтан абаха түсэбөө дүүргэнэгүй. Шахта барилгын эмхинүүдэй, машина бүтээлгын заводуудай ба һалбари һалбаринуудай, институдуудай хүдэлмэридэ ехэ дутуу дунданууд үзэгдэнэ.

Дутуу дунданuудаа усадхан зайсуулхын тула нимэ эрхэ байдалда хүтэлбэрилэгшэ бүхэн, хүдэлмэришэн бүхэн даалгагдаһан ажал хэрэгэйнгээ түлөө эмхидхэл һайнтай, харюусалгатай байха ёһотой. Шахтануудые техническэ талаарнь шэнэдхэн зэбсэгжүүлхэ, нэмэл аргаар нүүрһэ малтан абалгые хүгжөөхэ хэрэгые хурдадхаха, шахтернуудай салин хүлһые дээшэлүүлхэ, түлбэриинь нарижуулан һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан тогтоолнуудые бэелүүлхэ гэшэ шахтернуудай, һалбариин бүхы ажалшадай, партиина, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай дайшалхы зорилго мүн.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Шахтернууд тухай парти, правительствын эсэгэ ёһоной анхарал оролдолгодо харюусажа, арадай ажахы болон хүн зониие түлишөөр найдамтай һайнаар хангахын түлөө бидэнэй хүн бүхэнэй харюусалгые гүнзэгы сэдьхэлһээ ойлгон мэдэржэ, үйлэдбэриин нөөсэнүүдые ехээр ашаглаха, ажалша коллектив бүхэнэй энэ жэлэй ба бүхы табан жэлэй түсэбүүдые, социалис уялганууд дүүргэхыень хангаха уряатайгаар һалбариингаа бүхы ажалшадта хандаханабди.

Эрдэм, техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ түргөөр нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриин хүсэнүүдые хэрэглэлгые үсэд нэтэрүүгээр һайжаруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, алмалта, арьбалалтын түлөө тэмсэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэшэ манай зорилго болоно. Эрхим коллективүүдэй түрүү дүй дүршэлые бултанай дунда нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Шахтануудые бариха хэрэгые һайжаруулха шухала. Предприятинуудые бариха, һэльбэн шэнэлхэ хүдэлмэриие түргэдхэхыень, гэр байра болон социально-соёлой барилгануудые бодхоолгодо тохёолдоһон гээгдэлые зайсуулхыень шахта баригшадые уряалнабди.

Һалбариие хүгжөөлгэ, тэрэниие оньһон техникээр хангалга нүүрһэнэй машина бүтээлгын заводуудай хүдэлмэритэй таһаршагүй холбоотой юм. Тиимэһээ шахтануудай түхеэрэлгэнүүдые, тэдэнэй запас частьнуудые ехээр үйлэдбэрилхыень, тэрэнэй бата бэхи байлгые, удаан саг соо хэрэглэгдэхэ аргые дээшэлүүлхыень таанадые, нүхэд машина бүтээгшэд, уряалнабди. Эрдэмшэнжэлгэнүүдэй ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, түрүү һайн техникэ ба технологи түргөөр зохёон бүтээжэ, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ уряатайгаар эрдэм-шэнжэлгын ба проектно-конструкторско эмхинүүдэй коллективүүдтэ ханданабди.

Ажалша коллективүүдтэ ашаг үрэ ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал байгуулха, хүдэлмэридэ бэлдэхэ, ашагта малтамал абаха оньһон техникые саг соонь, һайн шанартайгаар заһабарилха, үйлэдбэриин нөөсэнүүдые үрэ түгэсөөр хэрэглэхэ тухай үдэр бүри анхарал хандуулха гэшэ мастер, участогай цехэй начальник бүхэнэй, предприяти болон барилгын хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг, уялга болоно.

Үйлэдбэриин ба ажалай гурим заршам үсэд нэтэрүүгээр бэхижүүлхэ, ажалай ба үйлэдбэриин эмхидхэлые һайжаруулха, гээгдэжэ ябаһан коллективүүдтэ саг үргэлжын туһаламжа үзүүлхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ ба ажалай шанарые дээшэлүүлхэ уряатайгаар бүхы хүдэлмэришэдтэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ ба алба хаагшадта ханданабди.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Шахтернууд хадаа манай оронoй хүдэлмэришэн ангиин түрүү отрядуудай нэгэниинь болоно. Тэдэ социалис индустриие хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулдаг, ажалай баян ёһо заншалтай юм. Партиин уряада, һалбариин ажалшад тухай тэрэнэй анхарал оролдолгодо габшагай ажалаараа харюусаха гэшэ эдэ ёһо заншалнуудай түрүүшынхинь болоно. Бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө, эрдэм мэдэсээ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар элсүүлхэбди!

Нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшад энэ хандалгые 1981 оной октябриин 14-дэ батаалан абаба.

ХЯАГТАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ:

...ТАРАЙ 150 ЦЕНТНЕР

...Александр Петрович Ве...кин «Родина» колхоздоо ...таабхашанаар ажаллахаа хойшо Хяагтынгаа районой дотор суурханхай юм.

...Сагай уларилай хэды таатайгүй байбашье һаань, ...дүршэлтэй бэрхэ Александр ...ревкин хартаабхын баяла ...таса ургуулдаг шадабаритай. Илангаяа байгша ондо тэрэ ехэ илалта түйлаа. ...лгагдаһан 130 гектар ...дилюо хартаабха һүүлгаа ...һайнаар харууһалһаниинь ...ла ургасатай байба. Мүнөө ургасаяа хуряажа абаад, дүнгүүдээ эсэслэн согсолходонь гектарай дунда зэргээр 150 центнер хартаабха абтаһан байна.

А. МОЛОНОВ.

ХУРЯАЛГАЯА ТҮГЭСХЭБЭ

Иван Михайлович Колодин—район дотороо шалгараһан түрүү механизатор хорин гаран жэлэй туршада «Дружба» колхозой тракторно-таряан ажалай бригадые ударидана.

Байгша ондо Иван Колодиной бригадын комбайнернууд район дотороо эгээн түрүүлэн таряагаа хуряажа дүүргэбэ. Тэдэнэр ажалай арбан үдэрэй туршада 8050 центнер шэниисэ сохижо, амбаартаа оруулаа гэхэ гү, али гектарай дунда зэргээр 14 центнер таряан суглуулагдаһан байна. Бригадын түрүү комбайнернууд Владимир Иванович Сеченов, Виктор Сидорович Карпов, Геннадий Николаевич Антонов гэгшэд энэ хугасаа соо түс бүрээ 1600—2200 центнер таряа сохижо үгөө.

Е. СУРМАЧ.

...ШЭНЭ ТУЙЛАЛТАНУУДАЙ ТҮЛӨӨ

Манай фермын коллектив ...эй жэлнүүдтэ ехэ һайнаар, амжалтатайгаар хүдэлжэ байнхай. Байгша ондо ...хознай һү үйлэдбэрилхэ ...һарынгаа түсэб 102 процент дүүргэбэ. Түсэбэй дүүргэлтэдэ фермымнай һаалишад, үхэршэд өөһэдынгөө хүсэ нилээд оруулалсаа. ...хознай гурбан кварталай туршада 7790 центнер һү ...оной заводто тушааха һаа, ...нэ 8712 центнертэ хүргэжэ нёдондоной энэ үеынхи... 6 процентээр дээшэлүүлэн байна.

Манай коллектив энэ хугасаа соо 3815 центнер һү һаажа, тэрэниие гүрэндэ худалдаха даабаряа 106.5 процент дүүргээ. Энэ хадаа ма...нгаа һү шэмыень нэмээ...эй ашаар туйлагдаа гэжэ ...лтэй. Жэшээлхэдэ, сентябриин эхээр үшөө зуһалан...а байхадаа фермээрээ суу...дэ 900 килограмм һү һаагаа һаа, харин үбэлжөөндөө ...ожэ, үнеэдээ нэмэлтэ тэжээлээр эдеэлүүлжэ эхилһэ... ...ай, тэдэнэй һаамынь дээ...лбэ. Тиигэжэ мүнөө 1200 килограмм хүрэтэр һү үдэр...өө һаадаг болообди. Зүгөөр ...ндэ рационой ёһоор тэжээл хүсэд үгтэнэгүй. Үдэр...өө үнеэдээ адуулхаһаа гаран һаалдаһан һүнэйнь литр бүридэ 200 грамм хүртэ...өөр холимол тэжээл үгэлсэнэбди.

Энэ жэлдэ хэды ган гасуурай тохёолдоошье һаань, колхозоймнай механизаторнууд, үбһэшэд нилээд ехэ оролдолго гаргажа, малдаа шэмэтэ тэжээл элбэгээр нөөсэлөө. Һүүлэй мэдээгээр үнеэн бүридэ 5 тонно хүртэхөөр сенаж, силос дарагдаһан байна.

Һаяын сагта малдаа шэмэтэ тэжээл үгэжэ захалхамнай. Үшөө тэрэнэй хажуугаар бардаа эдюулэгдэжэ байха.

Үнеэдэймнай байра дулаан, зоотехническэ эрилтэдэ таарамаар юм. Тэрэнээ саг соонь заһабарилжа, дулаалжа дүүргэнхэйбди.

Би өөрөө энэ коллективые үнихэнэй хүтэлбэрилжэ ябанаб. Оролдосотой, бэрхэ һаалишад, үхэршэд миниин нюдэн дээрэ урган гараа. Фермымнай түрүүшүүлэй нэгэн болохо Лубсан-Дулма Доржиева жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1503 килограмм һү һаагаа. Үдэр бүхэндэ өөһэдынгөө бүлэг үнеэдһээ 100—110 килограмм һү абадаг һаалишад Ульяна Дашицылова, Дулма-Сурун Лыгденова гэгшэд мүн лэ һайнаар хүдэлнэ.

Һаалишад Валентина Аюшеева Мария Гармаева хоёр төлэвэнһөө холошье гээгдэнэгүй. Тэдэнэр хоолоо түсэбтэ даабаряа дүүргэдэг юм. Илангаяа үхэршэд аха дүүнэр Сергей, Борис Аюшеевүүд, Бабасан Чойбсонов гэгшэд хагдатай, ногоотой бэлшээриие бэдэржэ үнеэдээ адуулһандань, һаалишад нимэ ехэ һү һаана бшуу.

Манай фермэ 230 үнеэтэй юм. Мүнөө тэдэнэймнай 203-ниинь һаагдажа байна. Юһэ һара соо фермээрээ 177 тугалтай болонхойбди. Тэдэниие дүршэлтэй тугалшад Дари Балданова, Цыбик Иванова, Светлана Галсанова гэгшэд харууһална. Тэдэнэр үнгэрэгшэ август, сентябрь һаранyудта нэгэшье тугал гарзада оруулангүй, тэдэнэйнгээ шэгнүүрыень нилээд нэмээжэ шадаа.

Эндэ түхэреэн жэлдэ—үбэлэйшье, зунайшье сагта үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлдэг пункт хүдэлгэгдэдэг. Тэндэ дүршэлтэй техник-үрэжүүлэгшэ С. С. Доржиев ажаллана. Содном Самбуевич энэ ажалаа һайн мэдэдэг, оролдосо ехэтэйгээр хүдэлдэг хүн. Тэрэнэй ажалладаг болоһонһоо хойшо фермэдэмнай үнеэдэй һубайрха үшар үсэдхэгдэнхэй. Юһэ һара соо тугаллаһан 177 үнеэдэй 160-ниинь үрэжүүлэгдээд байна.

Мүнөө бидэ малайнгаа үбэлжэлгэдэ бэлдэжэ байнабди. Нэн түрүүн, тэжээл бэлдүүлдэг цехээ заһабарилжа дүүргээбди. Байрынгаа оньһон түхеэрэлгэнүүдые бэлэн болгонхойбди. Энэ жэлэй үбэлжэлгые эрхим һайнаар үнгэргэхэ, урдаа табиһан зорилгонуудаа сум дүүргэхэ, үбэлжэлгын үедэ абаһан социалис уялгануудаа жэнщэдгүй бэелүүлхэ байһанаа коллективэйнгээ зүгһөө мэдүүлхэ байнаб. Иигэжэ Сэлэнгын районой Тельманай нэрэмжэтэ совхозойхидой үүсхэлые һайшаан дэмжэнэбди.

Мал ажал гэшэ хүдөөгэй габшагай хүдэлмэриин онсо шухала һалбари гэжэ партиин XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежнев тэмдэглээ һэн. Манай ажахын һү һаалиин фермэдэ һаалишанаар хүдэлхэ зон олоор дуталлдана. Тиимэһээ колхозой правлени, партком энэ асуудалые зүбөөр шиидхэжэ, эндэ ажаллахаар эрхим түрүү, дүршэл шадабаритай хүнүүдые эльгээхэ ёһотой.

Үбэлжэлгын үедэ ехэ һү һаагшадые, даалгагдаһан малаа бүрин бүтэн ондо оруулагшадые моральна болон материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүд үшөө хүсэндөө хүрэнэгүй. Малшадай социалис мүрысөөнэй гурим зохёоходоо, ажалайнь түлбэри тогтоохоодоо, түрүүшүүлдэ гансахан мүнгэ түлэхэ бэшэ, мүн натуральна түлбэри үгэхөөр хараалха ёһотой. Бидэндэ шухала хэрэгтэй промышленна эд бараа түрүүшын ээлжээндэ худалдахые гуримшуулхаар болоо гэжэ һанагдана.

У. ЧОЙБСОНОВА,
Зэдын районой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой Цагаатын һү һаалиин фермые даагша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Б. Д. АНГАРХАЕВТА БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ЭКОНОМИСТ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республикын экономико бэхижүүлхэ ба һүнэй промышленностиин предприятинуудай ажахын ажал ябуулгые нарижуулан һайжаруулха талаар габьяатай байһанайнь түлөө, һүнэй промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор Ангархаев Буда Дабаевичта Буряадай АССР-эй габьяата экономист гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо **В. УБЕЕВ.**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **И. ЧЕРНЯКОВ.**

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной октябриин 14.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР М. Г. ШУНКОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ургажа ябаа залуу үетэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ талаар удаан саг соо ашата үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдэ городой 35-дахи дунда һургуулиин директор Шункова Мария Логовнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо **В. УБЕЕВ.**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **И. ЧЕРНЯКОВ.**

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной октябриин 13.

ТАСС — ШЭНЭ ҺОНИН

ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИИН ХҮНДЭТЭЙ УЯЛГА

Совет мэргэжэлтэ хадаа нэн түрүүн үндэр нангин уялгатай эрхэтэн, парти болон арадай хэрэгэй түлөө этигэл ехэтэй тэмсэлшэ болоно. Эгээл нимэһээ манай общество диалектико-материалис үзэл бодолоор зэбсэгжэһэн олониитын дунда эмхидхэлэй ба агитационно-пропагандистска хүдэлмэри ябуулха аргатай, дүршэл шадабаритай кадрнуудые бэлдэхыень дээдэ һургуулиһаа хүлеэнэ бшуу. Дээдэ һургуулинуудай ниитын эрдэмэй кафедрануудые даагшадай Москвада болоожо байһан бүхэсоюзна зүблөөнэй трибуна дээрэһээ үгэ хэлэгшэд энээн тухай тэмдэглэһэн байна.

Октябриин 15-да секцинүүдэй заседанинууд дээрэ хөөрэлдөөнүүд болоожо үргэлжэлбэ. КПСС-эй түүхын, философиин, политическэ экономиин, научна коммунизмын секцинүүд хүдэлһэн байгаа. М. А. Сусловай хэлэһэн үгые, элидхэлые зүбшэн хэлсэхэдээ, ниитын эрдэмые зааха хэрэгые, студентнэрые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгые һайжаруулха КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр марксистско-ленинскэ теориин гол шухала асуудалнуудые научна талаарнь шэнжэлгэнүүдые гүнзэгырүүлхэ тухай дурадхалнуудые үгэ хэлэгшэд оруулһан байгаа.

«КПСС-эй түүхэ», «Марксистско-ленинскэ философи», «Политическэ экономи», «Научна коммунизм» гэһэн курсануудай программануудай проектнүүдые секцинүүд дээрэ хаража үзэбэ. Марксистско-ленинскэ һуралсалай, ерээдүйн мэргэжэлтэдые хүмүүжүүлгын түрүү дүй дүршэл тэдээн соо согсологдонхой. Дээдэ һургуулинуудай общество шэнжэлэгшэд багшалалгын дүй дүршэлөө халан абалсаа, ниитын эрдэмэй кафедрануудай ажал ябуулгые али бүхы талаарнь һайжаруулха хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдые зүбшэн хэлсэбэ. (ТАСС).

«КОСМОС-1316» НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

Газарые тойрон дабшадаг «Космос-1316» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1981 оной октябриин 15-да Советскэ Союзһаа табигдаба.

Замбуулинай дайда шэнжэлгые үргэлжэлүүлхээр хараалагдаһан научна аппаратура хэмэл одон дээрэ тодхогдон табигданхай. Аппаратурань һайнаар хүдэлнэ. Абтаһан мэдээсэлнүүд залан жолоодолгын-тоолон тодорхойлолгын түбтэ шэнжэлэгдэжэ байна. (ТАСС).

ПОЭЗИИН ҺАЙНДЭР

ПЯТИГОРСК (Ставрополиин хизаар). (ТАСС). М. Ю. Лермонтовто зорюулагдаһан поэзиин үдэрүүд Ставропольдо нээгдэбэ. Поэдэй зохёохы намтарай толотомо хуудаһануудтай холбоотой Пятигорск уран зохёолой һайндэрэй түб болоо.

Россиин алдарта хүбүүнэй түрэһэн үдэртэ зорюулагдаһан һайндэрэй програмаар предприятинуудта, колхоз, совхозуудта, һургуулинуудта уран зохёолой үдэшэнүүд үнгэргэгдэхэ байна. Р. Гамзатов, М. Геттуев, мүн Воронеж, Краснодар, Свердловск, Ярославль болон Ереванай мэдээжэ уран зохёолшод Ставрополиин хүндэтэ айлшад болобо.

Лермонтовэй Кавказда сүлэлгэдэ байһан үетэй нягта холбоотой газарнууд Ставропольдо нангинаар сахигдажа байдаг. Энэ һайндэртэ зорюулжа, Пятигорскдо тэрэнэй ажаһууһан багахан гэрые, буусыень һэльбэн шэнэлһэн байха юм.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

АЖАХЫГАА КОМПЛЕКСНООР ХҮГЖӨӨХЭ

«Арадай ажахые тогтуу-ритайгаар урагшань дабшуулан хүгжөөhэнэй, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэhэнэй ба экономикые хүгжэлтын эршэтэй арга замда оруулhанай, ороной үйлэдбэриин хүсэ шадалые бүри бодолтой зүбөөр ашаглаhанай, арга нөөсэнүүдэй бүхы зүйлнүүдые али болохоор алмаhанай ба хүдэлмэриин шанар hайжаруулhанай үндэhөөр совет хүнүүдэй hуудал байдалые улам саашадань hайжаруулха ябадал хангаха гээшэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол зорилго мүн болоно» гэжэ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд соо хэлэгдэнхэй.

Энэ зорилго бэелүүлхын түлөө ажахын, эмхидхэлэй болон үзэл сурталай хүдэлмэридэ комплексноор хандаха хэрэгтэй. Энээндэ КПСС-эй Советскэ райкомой IV пленум зорюулагдажа, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй ёhоор «1981—1985 онуудта районой ажалша коллективүүдые экономическа болон социальна талаар хүгжөөхэ партийна, профсоюзай организацинууд болон ажахын органуудай зорилгонууд» гэhэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар партиин райкомой секретарь П. А. Чукреев элидхэл хээ. Тэрэ районой промышленностиин, транспортын, барилгын, хэлхеэ холбооной, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой болон ажалшадай hуудал байдалай улам саашадаа хүгжэжэ байhые тэмдэглэхэ зуураа, эндэ үшөөл ехэ дутуу дунданууд бии байhые тэмдэглээ.

Арбадахи табан жэлдэ районой промышленность тэгшэ бэшээр хүдэлжэ гараа гэжэ хэлэхэ шухала. Жэшээнь, район дотор энэ хугасаа соо бүтээн гаргагдаhан продукциин хэмжээнэй 18,4 процентээр ургаhан hаань, «Электромашина» заводто 10 процент, шэлэй заводто 8,6 процент болоhон байна. Промышленна зарим предприятинууд энэ хэмжээгээ бүри доошолуулаа. Үйлэдбэриин гол фонднууд 36 процентээр дээшэлээ. Гэбэшье тэдэ аша үрэ багатай байhаар. Илангаяа бүтээн гаргагдаhан продукциин шанар муу. Энэ хадаа шэлэй, түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг Кировэй нэрэмжэтэ заводуудта хабаатай.

Тэрэшэлэн барилгын, барилга-заhабарилгын организацинууд дүүрэн хүсэн соогоо хүдэлнэгүй гээд эндэ тэмдэглэгдээ. Гэр байра заhабарилха, үйлсэнүүдые болбосон түхэлтэй болгохо талаар асуудалнууд тон hулаар шиидхэгдэнэ. 1976 онhоо хойшо гэр байра заhабарилха хэрэгтэ hомологдоhон мүнгэнэй 150—200 мянганиинь жэл бүри ашаглагдангүй үлэнэ.

Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, хүн зоной хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудта хүн зонине хангаха культура доогуур байhаар. Эндэ предприятинуудай материально-техническэ үндэhэ hуури нарижуулан hайжаруулха талаар хэдэн шухала асуудалнуудые шиидхэхээр болоо. Столово болон магазинууд үсөөдэнэ. Хүн зоной хэрэглэмжэ хангаха талаар үшөө нилээд ехэ юумэн хэгдэхэ байна.

Саашадаа элидхэлшэ үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлжэ, бүтээн гаргадаг продукциингаа хэмжээ ехэ болгохо, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ зорилгонууд дээрэ тогтоhон байна. Энэ табан жэлдэ бүхы продукциин хэмжээн 13,8 процентээр ургаха байна. Тиихэдэ 1985 ондо гаргагдадаг бүхы продукциин 22—24 процентые «Шанарай тэмдэгтэ» хүргэхөөр хараалагдана. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ манай районой промышленнсстьда hомологдоhон мүнгэнэй ехэнхи хубинь ашаглагдажа байhан заводуудые шэнэлэн hэльбэхэ, техническэ талаар зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ гаргашалагдаха юм. Нэрлэбэл, «Электромашина», судна бүтээлгын, шэлэй заводуудай үйлэдбэри үргэдхэгдэхэ, оёдолой «Туяана» нэгэдэлдэ шэнэ цех бии болгогдохо юм. Эдэ бүхы хүдэлмэриин ашаар 6 миллион түхэригэй ашаг үрэ абтахаар хараалагдана.

Транспортна предприятинууд тухай хэлэхэ болоо hаа, хүн зонине зөөлгэ 14 процент, арадай ажахын ашаа зөөлгэ 19 процентээр ургаха зэргэтэй. Энэ табан жэлдэ район дотор автовокзал, уhан замай порт, автобусуудай гараж болон бусад ехэ барилганууд хэгдэхээр хараалагдана. Хүн зонине хангаха хүдэлмэри нилээд hайжарха байна. Энэ үе соо 5 магазин, 9 столово гэхэ мэтэ ашаглалгада тушаагдаха юм. Тодорхойлон нэрлэбэл, Буряадай драмтеатр, Зүүн зүгэй арадуудай искусствын музей, больница гэхэ мэтэ ашаглалгада тушаагдаха.

Пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд авиапредприятиин парткомой секретарь И. А. Хороших, шэлэй заводой директор А. И. Богданов болон бусад өөhэд өөhэдынгөө предприятинуудай ажал хэрэг тушаа, түсэб болон абаhан социалис уялгануудаа хэр дүүргэжэ байhан тухайгаа, социально-экономическа асуудалнуудые хэр шиидхэжэ байhан тухайгаа хөөрэhэн байна. Жэшээлхэдэ, шэлэй завод район соогоо эгээн түрүүлэн заводойнгоо социальна болон экономическа хүгжэлтын түсэб табяад, бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилээ. Олон шэнэ цехүүд баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Тэдэнэй тоодо хүдэлмэриин хубсаhа угааха прачечна, хүдэлмэришэдэй элүүр энхые хамгаалха пункт, 200 хүнэй hуурitай столово гэхэ мэтэ ашаглагдаа. Тиихэдэ олон квартиратай гурбан гэр, спортивна зал хүдэлмэришэдтэ үгтөө. Үйлэдбэриин ашаг үрэ, шанар дээшэлүүлхын тула заводто шэнэ оньhон түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо. Ажаллаха эрхэ байдал нилээд hайжараа. Энэ табан жэлдэ заводой түхеэрэлгэнүүд нилээд шэнэлэн hэльбэгдэхэ ёhотой.

«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй эсхэгшэ А. П. Данилова, столовонуудай нэгэдэхи трестын директор А. И. Стрекаловский, судна бүтээлгын заводой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ М. Б. Балдынов, нэгэдэхи поликлиникын ахамад врач Е. С. Дашиева гэгшэд хүн зонине хангалгые эрид hайжаруулха асуудалда гол анхаралаа хандуулаа.

Энэ табан жэлдэ научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ асуудалда онсо анхарал хандуулагдана. Шэнэ техникэ хэрэглэгдэхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ, продукциин шанар дээшэлүүлэгдэхэ, үнэ сэнгынь хямдаруулагдаха ёhотой. Энэ хадаа мүнөө сагай эрилтэ болоно. Мүн эндэ эрдэм наукые үйлэдбэритэй нягта холбоотой болгохо уялгатай гээд Зүүн-Сибириин технологическа институдай проректор А. А. Холодкова мэдүүлээ. Тус институдай эрдэмтэд республикынгаа промышленна предприятинуудта шэнэ түхеэрэлгэ тодхохо, уралан нарижуулгын хүдэлмэри үргэдхэхэ хэрэгтэ ехэ туhа хүргэдэг байха юм. Энэ институт «Электромашина», шэлэй болон Кировэй нэрэмжэтэ заводуудтай хэлсээ баталаад, тэрэнээ амжалтатай бэелүүлжэ байдаг.

Тэрэшэлэн пленум дээрэ республикын Госпланай түрүүлэгшын орлогшо Ц. М. Данзанов, райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Кузнецов гэгшэд үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ, үйлэдбэридэ шэнэ, түрүү онол арга, дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ гээшэ мүнөө үе сагай эрилтэ мүн гээд тэмдэглээ.

Тус пленумдэ КПСС-эй обкомой секретарь Л. В. Потапов хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

А. МАЗАЕВ,
КПСС-эй Советскэ райкомой инструктор.

БАМ

ШУХАЛА ХЭБТЭШЭ ТҮРГЭН АШАГЛАХА

БАМ шадарай зоные ажахын талаар ашаглаха асуудалаар үнгэрhэн Бүхэсоюзна научно-практическа III конференци дээрэ 13 секцинүүд хүдэлhэн байна. Агуу барилгын элдэб янзын асуудалнуудаар ехэ хөөрэлдөөн болоо гэжэ тэмдэглэе. Элэнэй нэгэн —Буряадай хойто зүгтэ ерээдүйн түмэр замhаа далан модоной зайда оршодог сынныридэй ашагта малтамалнуудай хэбтэшые ашаглалгада үгэхэ талаар онсо удха шанартай хөөрэлдөөн болобо. Эндэ 22 организацинуудhаа түлөөлэгдэhэн 29 элидхэл зүбшэн хэлсэгдээ. Москвагай, Ленинградай, Новосибирскын, Улаан-Үдын, мүн элдэб министерство, албан зургаанууд болон эрдэмэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд эдэ элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба. Тэдэнэй дунда эрдэмэй хоёр доктор, эрдэмэй 16 кандидат байлсаа.

Ашагта малтамалнуудай энэ хэбтэшээр юундэ иимэ ехээр тэдэнэр hонирхоо гээшэб гэхэдэ, эдэ ашагта малтамалнуудай хэбтэшэ сынырит гэжэ хадын тусхай бодосуудhаа бүридэhэн байна. Сынныридүүд тон томо ехэ хубинуудhаа бүридэнэ. Гэхэтэй хамта тэдэнэй нөөсэнь айхабтар ехэ гэжэ тодорхойлогдоо. Бүридэлэйнгөө талаар сынныридүүд илангаяа онсо шэнжэтэй юм. Тиихэдээ эдэ бодосууд манай бүмбэрсэг дэлхэйн бусад районуудта тон үсөөн, хомор гээшэ. Эдэнэй бүридэлдэ 18—19 процент калиин окись, 22—23 процент тусхай шабар, 40 процент сайбар элhэн оролсоно. Тиигэжэ эдэ сынныридhээ калийна үтэгжүүлгэ, алюмини, кремни гэжэ бодос абтаха болоно. Энээнэй шухала баримтань юун бэ гэхэдэ, сынныридүүд тон ашаг ехэтэй хубинуудhаа бүридэнэ. Энээн дээрэhээ тэдэнние үлэгдэлгүйгөөр үйлэдбэрилхэ арга олдохо байна.

Тиигэбэшье шэнэ ехэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ олон янзын шалтагаанууд гарадаг гээшэ ааб даа. Энээн дээрэhээ секцидэ хабаадагшад ямар зүб онол аргаар энэ шухала асуудалые шиидхэхэ, зүбөөр хэрэглэхэ арга боломжо бииб гэжэ зүбшэн хэлсэбэ. Ямар мэргэжэлтэй эрдэмтэд эндэ хабаадалсааб гэбэл иимэ: геологууд, технологууд, агрономууд болон экономистнууд сынныридые ашаглаха талаар өөhэдынгөө hанамжа дурадхалнуудые оруулаа. Тэдэнэй дунда геологиин асуудалаар элидхэлнүүдые Хойто-Байгалай экспедициин хүдэлмэрилэгшэд, Улаан-Үдын, Новосибирскын, Ленинградай, Москвагай эрдэмтэд хэбэ. «Бурятгеология» нэгэдэлэй Хойто-Байгалай экспедициин ахамад геолог В. Г. Филатов үгэ хэлэхэдээ, нигэжэ мэдээсээ: Манай экспедициин геологууд СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Геологиин институдай, мүн СССР-эй Геологиин министерствын Бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлжэ, хоёр участогта сынныридүүдэй аргагүй ехэ хэбтэшэнүүдые олоhон байна. Тэдэнэй нөөсэнүүд дээрэ томо предприяти олон жэлдэ хүдэлхэ.

Мүнөө үедэ сынныридүүдые технологическа талаар болбосоруулан ашаглаха асуудал шухала hуури эзэлнэ. Энээндэ хэдэн элидхэлнүүд зорюулагдаhан байгаа. Бүхэсоюзна алюмини-магниин институдай түлөөлэгшэд (Ленинград хотоhоо ерэhэн элидхэлшэ В. В. Пивоваров) сынныридүүдые тусхай онол аргаар шанаржуулан болбосоруулха гэhэн дурадхал оруулба.

Энэ онол аргын ёhоор сынныридүүдые известнягтай холижо болгоходо шухала хубинуудынь абтаха юм. 6 тонно рудада 11 тонно известняк хэрэглэгдэхэ болоно.

Энэл онол аргын ондоо зүйлнүүдые Л. К. Яковлев болон бусад дурадхаа.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Теплофизикын институдай хүдэлмэрилэгшэ В. Н. Кислых сынныридүүдые плазменна онсо онол аргаар, окиселнүүдые хэрэглэн болбосоруулха дурадхал оруулhан байна. Тусхай плазмо-химиин реактор соо сынныридүүд болбосоруулагдаха юм. Айхабтар ехэ халуунай ашаар тэрэнэй хубинууд реактор соо амяарлагдан илгарха болоно. Энээнэй ашаар бүхы ашаг үрэтэй хубинуудынь хэрэглэгдэхэ газартаа үгтэхэ юм. Мүнөө Теплофизикын институтда час соо 30 тонно түүхэй эд болбосоруулха генератор түхеэрэгдэнхэй. Иимэ онол аргын үлүү hайн байhаниинь эндэhээ харагдана. Тиигэжэ известняк нэмэн хэрэглэхэ, аргагүй ехэ уhа гаргашалха орёо түхэл маягтай түхеэрэлгэhээ арсаха болонобди. Гэбэшье энэ ашаг үрэтэй онол арга үшөө саашадаа hайжаруулан зохёогдохо, заhагдаха юм.

Зарим элидхэлнүүд сынныридүүдhээ хлоргүй калийна үтэгжүүлгэ абаха асуудалда зорюулагдаhан байна. Иимэ үтэгжүүлгэ хүдөө ажахыда үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Газарай хүрьhэнэй болон агрохимиин институдай түлөөлэгшэд Н. Я. Мылова, М. Д. Суховеркова гэгшэд элидхэл хэхэдээ, олон тоото туршалгануудые хэжэ, иимэ тобшолол хээбди гэжэ соносхобо. Сынныридүүдhээ абтаhан хлоргүй калийна үтэгжүүлгэ нэгэ янза түхэлтэйгөөр гаргагдадаг калийна үтэгжүүлгэhээ илгаагүй.

Москвагай Үтэгжүүлгын болон агропочвоведениин бүхэсоюзна эрдэм-ш... институдай түлөөл... Собачкин манай ... илангаяа Сибирь... калийна үтэгжүүл... дуталдана гэжэ м...

Үгэ хэлэhэн хэд... алюминиин түүхэй ... доторнай хоморжоо... тэмдэглэбэ.

Сынныридэй ас... секцидэ хабаадаhан ... түлөөлэгшэд иимэ ... хээ гэбэл: сынны... тон түргэнөөр пром... талаар ашаглахын ... гэн хэмжээ абаха ...

СССР-эй Минис... Соведэй Эрдэм бол... никын талаар гүр... митедэй түлөөлэгш... Чубарин түгэсхэлэй ... лэхэдээ нигэжэ ... «Олон зорилготой... рэглэгдэхэ шухала... нуудые абахын ту... технологическа ту... нүүдые зохёожо, ... ашаглаха, энээнтэй ... минеральна түүхэй ... лексноор хэрэглэлг... жа, үйлэдбэриин ... үлэгдэлнүүдые нилээ... хорооходо гэхэ гү, али ... усадхажа, капиталь... лолгые 15—40 проц... хямдаруулха, прод... өөрынь үнэ сэн ... процентээр бага б... ажалай бүтээсые 1,5-... центээр дээшэлүүлх... дурадхал Гүрэнэй ком... программа соо оруу... СССР-эй Минеральна... жүүлгын, Геологиин ... терствэнүүд, Үнгэтэ ... лургиин министерство... миин машина бүтээлг... нистерство, Хүдөө ... министерство, СС... Науканууда ак... ВАСХНИЛ болон бус... нистерство, албан ... нууд энэ программые ... тоор бэелүүлгын тул... рюусаха байна.

Г. АНДР...
Геологиин инстит... директорэй орл... геолого-минерал... эрдэмэй д...

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ЭРХЭТЭД! НИИТЫН БАЯЛИГТА ЭЗЭН ЁhООР ХАНДАДАГ БАЙГТЫ! СОЦИАЛИС ЗӨӨРИ УЛАМ АРЬБАДХАГТЫ! ОРОНОЙНГОО БАЯЛИГУУДЫЕ ТААРУУ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭГТЫ! ТҮРЭЛ БАЙГААЛИДАА ГАМТАЙГААР ХАНДАГТЫ!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудhаа).

Елена Ринчиновна Норбоева (зураг дээрэ) Захаминай районой Хамниин совхоздо олон жэлэй туршада хүдэлнэ. Хамниин сельскэ Соведэй депутат, КПСС-эй Захаминай райкомой гэшүүн Елена Ринчиновна — районой түрүү хонишон, республикын хонишодой мүрысөөндэ энэ жэлдэ эрхим амжалтануудые туйлаа. Коммунистка Норбоевагай бригадын хонишод энэ жэлдэ зуун хонин бүриhөө 122 хурьга абажа, тобиир тарганаар түлжүүлээ, хонин бүриhөө 4,8 килограмм ноохо хайшалаа. Мүнөө тэдэнэр үбэлжэлгынгөө халуун хаhада бэлдэжэ байнхай.

С. БАЛДУЕВАН фото.

Совет оро... дото...

ЗОХЁОХЫ ШЭНЖЭЛГЭ ХЭhЭНЭЙ ҮНДЭhӨӨР

МОСКВА. 1-дэхи автокомбинадай слесарьнүүдэй бр... В. Петров Москвагай эрхим уралан нарижуулагша гэж... логдобо. Тэрэ предприятида хүдэлхэ үедөө урал... жуулгын 200 гаран дурадхал оруулhан байна. «РС... габьяата уралан нарижуулагша» гэhэн нэрэ зэргэ h... рээндэ олгогдоо.

— Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ шэнэ... үүсхэгшэд ехэ үүргэ дүүргэдэг байна, — гэжэ проф... түрүүлэгшэ А. Данилов хэлэнэ. — Зохёохы шэнжэлгэ... дэлмэришэд-заhабарилагшад олоороо хабаададаг. ... нэн түрүүн хүшэр хүндэ хүдэлмэрине оньhожоруул... харалаа хандуулдаг. Профсоюзай эдэбхитэдэй ... үнгэргэгдэдэг ниитын харалга энэл зорилго урдаа ...

Москвагай hалбариин эрдэм-шэнжэлгын ба hурга... түрүү институдуудтай уралан нарижуулагшад болон ... зохёогшод нягта холбоо барисаатай байдаг юм. ... ашаар hайн дүнгүүд туйлагдана. Түрүүшын хахад жэл... нэ юумэ үүсхэгшэд 150 мянга шахуу түхэриг алмаа.

Олониитын техническэ эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхэ ... автокомбинадай профсоюзай эмхиин хүдэлмэриин дү... шэлые автомобилиин транспортын ба шоссе харгын ... мэришэдэй профсоюзай ЦК hайшаажа, hалбаридаа ... нөөр дэлгэрүүлхые дурадхаhан байна.

ТУСХАЙ ШЭГЛЭЛЭЭР ХҮГЖӨӨhЭНЭЙ АШАГ ҮР...

БРЯНСК. Почепскэ районой «Баклань» совхозой хар... хашадай звеное даагша М. М. Сороко бэлиг шад... үндэр нэрэ зэргээ дахин батадхаба. Тэрэ зуун ге... картаабха тарижа ургуулаад, туд бүриhөөнь 320 це... ургаса хуряажа абаа.

Нёдондо жэл звено хартаабхын үндэр баян ургас... hанай түлөө Юрий Гагаринай нэрэмжэтэ вымпелдэ ... hэн байгаа. Мүнөө жэл тэрээнhээ 80 центнерээр ех... са суглуулагдаа. М. М. Сорокын даадаг хартаабха ху... гын агрегадай гэшүүд областиин механизаторнуудай ... сөөндэ эрхимлэнэ. Сезоной эхилhэнhээ хойшо тэдэн... мянган тонно хартаабха малтаа. Энэнь область до... эгээл эрхим дүн болоно.

Совхоздо «хоёрдохи хилээмэ» тарижа ургуулха про... ленна арга нэбтэрүүлhэнэй ашаар хартаабхашад иимэ... желта туйлаба. Эндэ хартаабха тарижа ургуулга ... шэглэлээр хүгжөөгдэнэ. Жэжэ участогуудай орондо ... нуудта ехэ полинууд даалгагдаа юм. Тэдэнь бүтээс... тэй машинануудые хэрэглэхэ, хүдэлмэреэ үргэлжэ д... оньhожоруулха арга олгоно. Хартаабхашад гектар б... 100 тонно наг шэбхэ, горитой минеральна үтэгжүүлгэ ... нэ.

Хартаабхын ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай ... жэлтэдтэй тэдэнэр нягта холбоотой байдаг, тэдэнэй ... халаар үндэр баян ургаса үгэдэг шэнэ сортын үрэ... рэнгөөр тарилга хэдэг, түрүү арга дүршэл хэрэглэдэ... юм.

ТЕЛЕФИЛЬМНҮҮДЭЙ ФЕСТИВАЛЬ

ЕРЕВАН. Телевизионно фильмүүдэй бүхэсоюзна ... фестиваль Армениин ниислэл хотодо hаяхана баяра... шон байдалда нээгдэбэ.

Ороной 60 кино ба телестуди энэ харалгада ... дана. Москваhаа ба Ленинградhаа, союзна республ... нуудhаа телевизионно кинематографиин уран бэлш... социалис оронуудhаа айлшад эндэ ерэнхэй. Уран ... ханай, баримтата, хүгжэмтэ, үхибүүдэй 117 телеф... мые фестивалиин жюри ба харагшад шэнжэлэн сэ... байна.

(ТАСС...)

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

АМЖАЛТАНЬ — ДҮРШЭЛ, ШАДАБАРИhАА

Жэлhээ жэлдэ хонин бүриhөө хурьга абадаг «Коммунизм» колхозой хонишодой дунда Содном Чойдонович Бальжиев үнинэй суутай. Бээр набтаршаг, нара, hалхинhаа хүрилшэhэн нюуртай хүнине харахадаа одоол ажалша бүхэриг гэжэ ойлгохоор, залууhаа түрэл нютагтаа малшанаар хүдэлhэн, hүүлэй хори гаран жэлдэ ахалагша хонишоноор ажаллажа ябаhан намтартай.

1946 оной намар арбан дүрбэтэй хүбүүн hургуулияа орхижо, адуушан болоо бэлэй. Тиихэдэ гэртэхиниинь Худага гэжэ нютагта хонишоноор ажалладаг байгаа. Харин Содном аба, эжыhээ амяаран малшан болохо гэжэ ехэтэ хүсэлөө. Тэрэ багаhаа хойшо шуран шамбай, хара ажал хэхэдээ хотиролдожо, гэдэргээ таталдадаггүй, аха заханарайнгаа үгөөр, дүүнэрээ абажа, хаража ябадаг хадаа, үетэн нүхэдтөө, нютагайнгаа хүн зондо магтаалтайшье, хүндэтэйшье hэн. Хэнэйшье мэдэhээр, тэрэ үедэ хүндэ хүшэр дайнай hүүлэй жэлнүүд байhан гээшэ. Колхозой ажалда, илангаяа мал ажахыда хүдэлхэ хүн зон дуталдаха. Тиимэhээ Содномые эндэ тэндэ хамhалсахыень эльгээдэг бэлэй.

Тэрэ гэhээр олон жэлнүүд удаа дараалан үнгэрөө. Хүн зонойшье байдал, ажаhуудал ондоо болоо. Хони малаа олоор үсхэбэрилжэ, үүлтэрыень hайжаруулха ажал ябуулагдаа. Содном Чойдонович хонин ажалда ороhоор урагшаа тэгүүлжэ эхилээ hэн. Энэ үедэ залуу хүбүүн Дари-Дулматай хүбиэ заяагаа холбожо, колхозойнгоо баялиг болохо хонин hүрэг үдхэлсэжэ захалба. Тиигэжэ 600-гаад хони даажа абаад, ямаршье сагта, hалхитай хүйтэншье, наратай халууншье, бороотой гү, али саhатайшье үдэрнүүдтэ тэдэнээ бэлшээн адуулжа, эдеэлүүлжэ, харуулжа эхилбэ. Үнэн дээрээ хонидые харууhалхада хүндэшье, хүшэрхэншье гээшэ ааб даа. Иимэ ажалда урдань эхэ, эсэгэдээ хамhалсадагшье hаа, харин өөрөө отара даажа абаад, харууhалхадаа, тухашарhан байгаа. Хэдышье оролдоо hаань, түл үсөөн абтахадань, ноохоной түсэбэй дүүрэхэгүйдэнь урмаа хухарха али олон ушар болодог hэн.

Оролдоод хүдэлхэдөө заабал амжалта туйлахаш. — гэжэ хажуудань зэргэлээд хүдэлжэ байhан дүршэлтэй хонишод hанааень заhадаг байгаа.

Тэдэнэр ганса сэдьхэлhээ дэмжээд байгаагүй, өөhэдынгөө дүй дүршэлөөр хубаалдадаг, ажал хүдэлмэриинень заажа, хэлэжэ үгэдэг байба.

Тиигэжэ хоёр жэл ажаллахадаа Содном Чойдонович хүдэлмэридөө дүршэжэ, шадабаритайшье болоо. Тэрэ сүлөөтэй сагтаа газетэ, журнал уншажа, орон доторoo, республика болон район соогоо хэрэглэгдэжэ байhан дүй дүршэлтэй танилсадаг, ажахынгаа мэргэжэлтэдэй зүбшэл заабари анхаралтайгаар хадуужа абадаг hэн. Тиигэжэ Содном Чойдонович түрүү хонишодhоо дутуугүй, ажал дээрээ бата алхамуудые хэжэ эхилhэн юм.

Тэрэ гэhээр мүнөө хорин долоодохи жэлээ хүдэлжэ ябана. Энэ хугасаа соо түрүү малшан гансахан Инзагата hууринда бэшэ, харин район доторoo суурханхай. Мүнөө тэрэнние бүхы республикын малшад мэдэхэ болонги. Республика доторoo дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ тэрэ хабаадалсажа, олон удаа түрүүшүүлэй зэргэдэ гараа. Хүндэлэлэй вымпел, грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр нэгэтэ бэшэ шагнагдаа. Ажалай Алдар Солын 3-дахи шатын ордендо, СССР-эй ВДНХ-гай алтан, мүнгэн медальнуудта хүртөө.

— Содном Чойдонович дүршэлтэй хонишодой нэгэн юм. Урагшаа hанаатай, зориhоноо хүсэлдүүлжэ шададаг хүн. Залуушуулые өөрынгөө ажалда hургадаг. Дутагдалнуудые сэхэ шүүмжэлдэг, эдэбхи үүсхэл гаргадаг, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, — гэжэ тэрээн тухай колхозой ахамад зоотехник Б-Ж. С. Доржиев бидэндэ магтан хөөрөө.

Содном Чойдонович Бальжиев hүүлэй 15 жэлэй туршада районойнгоо болон республикынгаа түрүү хонишодой зэргэдэ ябана. Тэрэнэй даадаг бригада энэ хугасаа соо зуун эхэ хонин бүриhөө зуунhаа доошо хурьга абаагүй. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада зуун эхэ хонин бүриhөө 111 хурьга абажа түлжүүлээ, хонин бүриhөө дунда зэргээр 3,750 килограмм ноохо хайшалжа тушаагаа. Бүхыдэнь абажа харахада амжалта, дүнгүүдынь яhала hайн гэжэ хэлэлтэй. Теэд тэрэ энэ туйлаhаараа hанаагаа амараагүй, харин шэнэ табан жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө оролдоно. Байгша ондо зуун эхэ хонин бүриhөө 105 хурьга абажа, томо болгоо, тус бүриhөөнь дунда зэргээр 4,1 килограмм ноохо хайшалаа, хурьган бүхэнөө 26,8 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагаа hэн. Ерэхэ жэлдэ энэ амжалтаяа бүри батадхан хүдэлхые оролдоно.

— Бидэ туйлаhан амжалтаараа омогорхонобди. Энэ табан жэлдэ үшөө ехэ юумэн хэгдэхэ гэжэ hанагдана. Теэд би ганса өөрынгөө отарын хэрэгые хараад ябадаггүйб, бултанай түлөө hанаагаа табихые оролдогшоб. Ехэнхидээ ажахы доторoo үсөөхэн түрүүшүүлэй шалгаржа гараад байхада, сэдьхэлдэмни аягүй мэтэ байдаг. Юундэб даа, өөрынгөө дүршэл шадабарияа, hургаал заабарияа бэшэ нүхэдтөө ойлгуулаагүй шэнгеэр hанадагби. Тиимэhээ хонишод бултадаа ажахынгаа гол hалбарине улам хүгжөөхын тула жэгдэ оролдохо зэргэтэйбди, — гэжэ Содном Чойдонович хөөрөө hэн.

Энэ бригадын байдалhаа жэшээ болгон хэлэхэдэ, нэн түрүүн, жэл бүри hүрэг хонидтоо үбhэ бэлэдхэдэг гуримтай. Байгша ондо 120 центнер hайн шанартай үбhэ hурилоо. Мүнөө зуугаад центнер зелёнко сомоо. Эндэhээ үбhэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр нөөсэлхэ гээшэ тэрэнэй нангин уялга болоно гэжэ үгэнэ бшуу.

— Хонишодой ажал тэндэ хүдэлхэ хүнүүдэй дуталдадаг тушаа хэлэхэ гэжэ hанаа hэм. Мүнөө сагта автомашина, трактор, комбайнда ажаллахаяа залуушуул олоороо ерэдэг. Мүн hаалиин фермэдэ булта суглараад хүдэлхэдэнь ямар hайн гээшэб. Харин хонишодой бригадануудта нэгэ-хоёр хүн ажаллахаяа эльгээгдэдэг. Тиимэhээ эндэ хүдэлмэрилхэ хүнүүд захаhаа дуталдана. Манай бригадада Намжалма басагамни 7-дохи жэлээ хүдэлнэ. Тиимэhээ отарануудые томодхобол, залуушуул олоор элсүүлэгдэхэ бэлэй,— гэжэ ахалагша хонишон бидэндэ зүрхэсэ үбдэнгөөр хэлэбэ.

Үнэхөөрөөшье, тэрэнэй hанамжые зүбтэ тоолохоор байгаа hэн. Хонишодой ажал урдынхида орходоо ондоо болоо. Тэрэнэй шэнэ байрань электрын элшэ гэрэлээр дулаасуулагдана. Үрэмдэмэл худагай уhан оньhон аргаар бүлэгдэнэ.

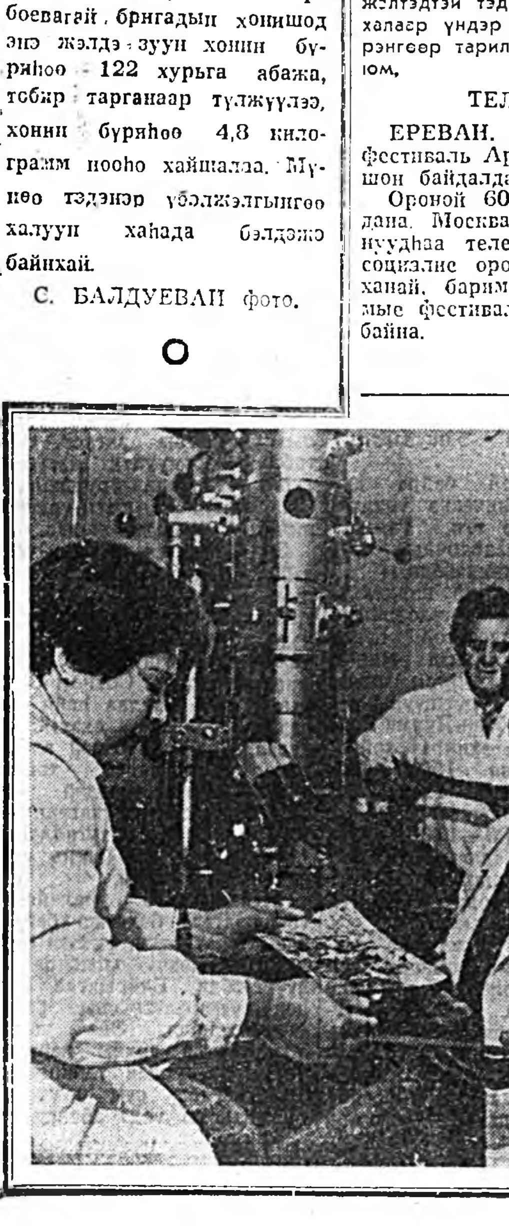
Колхозой суута хонишон 1960 ондо партиин гэшүүндэ абтаа hэн. Тэрэ сагhаа хойшо Содном Чойдонович коммунистын нэрэ дээрэ үргэжэ, бүхы ажал хэрэгүүдээрээ хүн зондоо жэшээ харуулхые оролдоно. Тэрэ партиин Зэдын райкомой гэшүүн юм. Иимэл ха юм даа, коммунист хүн. Шадаха зэргээрээ колхозойнгоо баялиг болохо хонин hүрэг үдхэлсэжэ ябаhандань баясамаар байгаа hэн.

Ерэхэ жэлдэ тус бригадынхид зуун эхэ хонин бүриhөө 105-hаа доошо бэшэ хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриhөө 4,0 килограмм ноохо хайшалжа абаха гэhэн социалис уялга абанхай. Тэдэнэй отарын хонид хоёрдохёо хурьгалха юм. Хараалhанаа бэелүүлхын тула эдэ үдэрнүүдтэ ехэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ дүүргэжэ байна. Техник-үрэжүүлэгшээр ахалагша хонишон өөрөө хүдэлнэ. Тиигэжэ эдэ зорилгонуудаа дүүргэхын хойноhоо тэдэнэр нилээд оролдолго гаргана.

Содном Чойдонович Дари-Дулма Гармажаповна хоёр найман үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, ажабайдалайнь замда гаргажа байна. Ехэнүүдынь элдэб мэргэжэлтэд ооложо, амжалтатайгаар хүдэлжэ ябанхай.

Энэ ажалша гэр бүлэ Бальжиевтанда арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ эрхим амжалта туйлахыень хүсөөд, элүүр энхые, зол жаргал хүсэе.

Д. ДОНДОКОВ,
манай корр.
Зэдын район.

ЭРДЭМ НАУКА — ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

КАЛУЖСКА ОБЛА... Физиологи, биохими ба ... нуудые эдеэлүүлгээр ... союзна эрдэм-шэнжэлг... институт Советскэ Со... иимэ шэглэлтэй эгээл ... шэнжэлгын болон метод... ска түб болоно.

Институт hайнаар т... рэгдэhэн 17 лаборатори... туршалгын ажахынууд... Московско областьдо, ... городско болон Калу... областьнуудта, Мари... АССР-тэ өөрын пункт... тай, Курганда физиол... таhагтай юм.

Эрдэмтэдэй зууршал... нууд үйлэдбэридэ үргэ... нэбтэрүүлэгдэдэг. Ганса ... гэрhэн табан жэлэй тур... да тэдэнэй зууршалгануу... 130 миллион түхэригэй ... номическа ашаг үрэ абт... байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрд... хүдэлмэрилэгшэд — вет... нарна эрдэмэй канд... А. И. Манухина (зүүн ... hаа), биологиин эрдэмэй ... дидат Г. И. Хрусталева.

ТАСС-ай фотохрони...

Монгол hайхан орондо

голой Арадай Республикын Дархан хотын мүндэhoop мүнөөдэр 20 зэбэ. Манай республикын ниислэл Улаан-Дархан хоёр 1966 ондо шо анда хотонууд юм.

н хотодо промышленна томо предприятинууд бодоо. Тэдэнэй олон Советскэ Союзай боад социалис оронуу мэргэжэлтэдэй хабаагаар элдэб янзын үйлэдбэрилэн гар болонхой. Дархан хо В. И. Ленинэй нэрэмтеплоэлектростанцие ходо манай городой лтэд ба хүдэлмэриэбхитэйгээр хабаадайна. Улаан-Үдын ба ай теплоэлектроценудай коллективүүд доо нягта холбоотой р үнинэй. Тодорхойлдэ станцинуудай мэрд дүй дүршэлөөрөө дадаг, бэеэ бэедээ туэгдэг юм. Дарханай цехүүдэй начальни электро-гагнуурша, скэ цехэй лаборант Улаан-Үдын ТЭЦ-тэ мэргэжэл шадабаряа үлhэн байна.

лаан-Үдэ Дархан хоёрой приятинууд болон оргауудай коллективүүд дүй дүршэл үйлэдбэнэбтэрүүлхэ асуудалда ш анхарал хандуулна. ниислэл хотын хэлхээ олбоодой ашаа туhaap ниин XXII нааданай рид телевизионно граммануудые дамжуулйха «Экран-7м» Дарашаглалгада оруулаглэй.

хотонуудай мяханай адуудай, водопроводнализационно ажахын управлениинүүдэй коллективүүдэй делегацинууд хоорондоо ябалсажа байдаг.

ДАРХАН ХОТЫН 20 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ХАНИ БАРИСААНАЙ ЗАМААР

Улаан-Үдэмнай Зүүн Сибириин промышленна ба соёлой томо түб болоно. Машина бүтээлгэ, хүнгэн, эдеэ хоолой болон бусад промышленность экономикымнай гол hалбари болонхой.

Улаан-Үдын ЛВРЗ, шэлэй, «Электромашина» заводуудай, «Теплоприбор» заводой, Ленинэй комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай үйлэдбэрилэн гаргадаг продукци аяар холуур сууда гаранхай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ предприятинууд урган бодоо: хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй, «Бурятферммаш» заводууд, гадар хубсаhа нэхэлгын фабрика гэхэ мэтэ. Халаанай туршада 100 тонно хүрэтэр hүнэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаха хүсэтэй hүнэй комбинат ашаглалгада оруулагдаа.

Гэхэтэй хамта промышленна олон предприятинууд үргэдхэгдэнэ, оньhожоруулагдана. Арбадахи табан жэлэй туршада 81 оньhожоруулагдамал автомат лини ашаглагдаа, бүтээсэ ехэтэй 5300 тухеэрэлгэ тодхогдоо, шэнэ 1700 технологическа процесс нэбтэрүүлэгдээ. Иимэ хэмжээ ябуулгануудай туhаламжаар 38 миллион түхэригэй ашаг олзо оруулагдаhан байна.

Улаан-Үдымнай промышленна предприятинуудай үйлэдбэрилэн гаргадаг продукци ороноймнай олон область, хизаарнуудhaa, социалис оронуудhaa гадна капиталис гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ.

Барилгымнай 40 гаран организацинууд жэлдээ 50 миллион түхэригэй барилгахабсаралгын хүдэлмэри бүтээнэ.

Гэр байрануудые барилга жэлhээ жэлдэ үргэдэнэ. Хэрбээ 1960 ондо 77 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ашаглагдаhан байгаа, 1980 ондо — 138 мянган дүрбэлжэн метртэ хүрэhэн байна.

Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинууд 520 ондоо зүйлэй туhаламжа үзүүлнэ.

Улаан-Үдэдэ магазинууд болон столовонууд олошорно. Тэрэшэлэн медицинскэ хангалга жэл бүри hайжарна. Бүхыдөө 17 больница, 19 поликлиникэ тоологдодог. Ганса юhэдэхи, мүн арбадахи табан жэлнүүдтэ 300 оротой больница, 750 хүнэй бэеэ үзүүлхэ хоёр поликлиникэ, хоёр аптекэ, hүнэй хоёр кухни ашаглалгада оруулагдаба. Энэ хугасаа соо врачнуудай тоо 40 процентээр нэмээ.

Улаан-Үдын ба Дарханай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй делегацинууд өөр өөртөө ябалсажа байдаг. Монгол ханинарнай hүүлэй үедэ реабилитационно ба физиотерапевтическэ албанай, шүдэ аргалдаг поликлиникэнүүдэй хүдэлмэритэй, врачай хүдэлмэрине научна ёhoop эмхидхэхэ онол аргануудтай танилсаhан байна. Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой элүүрые хамгаалгын таhаг, мүн Дарханай городской больница хоорондоо нягта холбоо байгуулаад, элдэб үбшэнине тодоруулан элирхэйлхэ, хүн зондо зүбшэл заабари үгэхэ талаар нилээд хүдэлмэри ябуулна. Манай врачнуудай делегаци МНР-эй элүүрые хамгаалха албанай бии болгогдоhoop 55 жэлэй ойн баярта хабаадаhан байха.

Республикымнай ниислэл хотодо 4 театр ба филармони, 25 клуб болон кинотеатр, 26 библиотекэ, 4 музей бии. Тэрэнэй нэгэн — Этнографическа музейдэ Дархан хотын ажалшадай эльгээhэн бэлэг — монгол hэеы гэр андахотонуудай ханиi барисаае гэршэлжэ байдаг.

Манай Буряад орондо 2 мянга гаран научна хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо эрдэмэй 51 доктор, эрдэмэй 700 гаран кандидадууд болон доцентнүүд тоологдоно. Тэдэнэр олон янзын шэнжэлгэнүүдые хэжэ байдаг. Эрдэм-шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүн арадай ажахыда нэбтэрүүлэгдэжэ, арад зоной ашатуhада алба хэнэ. Жэшээлхэдэ, Буряадай физигүүд радио-долгиной тараха ябадалые шэнжэлхэ талаар нилээд амжалта туйлаhан байна. Тэдэ шэнжэлгэнүүдэй ашаар Буряад ороной холын хадалиг газарта, Монголой Арадай Республикада телевидени хүгжөөхэ арга олдоhон байна бшуу.

Технологическа, багшанарай, худөө ажахын, соёлой дээдэ, тусхай дунда hургуулинуудта, юрэнхы эрдэмэй 50 гаран hургуулинуудта 82 мянган hурагшад ба студентнэр hурана. Жэл бүри 100 гаран мэргэжэлэй хүнүүд арадай ажахыда эльгээгдэнэ.

Буряадай АССР-эй, Монголой Арадай Республикын научна эмхи зургаанууд, институдууд болон арадай гэгээрэлэй коллективүүдэй хоорондо бата хани барисаан тогтоогдонхой. Һүүлэй 4 жэлэй туршада Дархан хотын арадай гэгээрэлэй 20 гаран хүдэлмэрилэгшэд хоёр дахин манайда айлшалжа, hуралсалай ба методическа кабинедүүдэй хүдэлмэритэй танилсаhан, hургуулинууд болон хүүгэдэй саадуудта хүрэhэн, түрүү дүй дүршэлые халан абаhан байна.

Улаан-Баатарай, Буряадай гүрэнэй багшанарай институдуудай коллективүүдэй хоорондо нягта холбоон байгуулагданхай юм. Тус институдуудай делегацинууд хоорондоо ябалсажа, hуралсалай ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дүй дүршэлые халан абадаг болоhoop үнинэй.

Манай дээдэ ба тусхай дунда hургуулинуудта Монголой Арадай Республикаhaa ерэhэн 62 студент hуралсана. Зүүн-Сибириин соёлой институт дүүргэhэн 60 хүбүүд, басагад мүнөө оронойнгоо соёл-гэгээрэлэй элдэб участогуудта ажаллажа байна. Зүүн Сибириин соёлой институт дүүргэгшэдэй табаниинь аймагай соёлой таhагые даагшаар ажаллананад. Тинхэдэ Шааранжавын Шагдар Улаан-Баатарай городской Соведэй гүйсэдхэхэ управлениин соёлой таhагые ударидана.

МНРП-гэй ойтой, МНРП-гэй XVIII съездтэй, Монголой хубисхалай болоhoop 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Монголой студентнүүдэй Залуушуулай Революционно Союзай эмхи соёлой институдай комсомолой комитедтэй хамта хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууды бэелүүлhэн байна.

Эрхимээр hураhан, олонитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаhан Монголой 10 студент Москва болон Ленинград аяншалха путёвкоор шагнагдаа бэлэй.

Буряадай хүдөө ажахын институдай мэргэжэл дээшэлүүлдэг факультедтэ hүүлэй үедэ Монголой 100 гаран мэргэжэлтэд hуража гараба.

Соёлой ба спортивна делегацинууд, уран hайханай болон туристнуудай бүлэгүүд саг үргэлжэ Монгол орондо айлшална, тэдэнэй делегаци манайда ерэдэгшэ гээшэ. Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай «Байгалай долгинууд» гэжэ дуу, хатарай ансамбль, ЛВРЗ-гэй арадай хоор болон Забайкалиин шэмээшэгүүдэй хоорой бэлиг шадабаритай Дархан хотын ажалшад танилсаhан байха. Бүри hаяхан Улаан-Үдын ажалшад Монголой Арадай Республикын дуун ба хатарай Гүрэнэй ансамблиин артистнуудай концерт хаража, хужарлаhан байна. Тэдэнэр Эхэ ороноймнай ниислэл Москвагай хүн зондо халуунаар угтагдажа, оюун бэлигээ харуулhанай удаа манайда айлшалан ерэhэн байгаа.

МНРП-гэй Дарханай горкомой болон КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой, арадай депутадуудай Дарханай городской Хуралай гүйсэдхэхэ управлениин болон арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой хоорондо нягта холбоон байгуулагданхай. Хоёр хотонуудай делегацинууд эмхидхэлэй, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, партийна организацинуудые, предприятинуудай хүдэлмэрине ударидаха талаар дүй дүршэлөө халан абалсана.

Совет-монгол хани барисаанай Буряадай отделениин Улаан-Үдын городской организаци хани барисаагаа бэхижүүлхэ ба үргэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тус бүлгэмдэ предприятинууд, барилганууд, колхоз, совхозууд, дээдэ hургуулинууд болон зохёохы ажалтанай холбоонуудай 300 коллектив оролсодог.

Улаан-Үдэдэ совет-монгол хани барисаанай hара үнгэргэгдэдэг: залуушуулай фестиваль эмхидхэгдэнэ, уран hайханай бүлгэмүүдэй концертнүүд, спортивна мүрысөөнүүд, выставкэнүүд үнгэргэгдэнэ. Зүгөөр 1973 ондо «Совет Буряадай 50 жэл» гэhэн выставкэ Дархан хотодо нээгдэhэн юм. Тэрэ выставкые олон мянган хүн хараhан байна.

КПСС-эй XXVI съездын, МНРП-гэй XVIII съездын болоhоной удаа хани барисаамнай улам үргэн дэлисэтэйгээр хүгжэжэ байна. Энэ хани барисаамнай хоёр хотын экономико ба соёлые бүхы талаарнь хүгжөөхэ хэрэгтэ нүлөолнэ.

Хоёр аха дүү партиин съездүүд оронойнгоо экономико ба соёлые хүгжөөхэ асари ехэ программа хараалhан байха юм. Съездынгээ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөөн үдэр бүри шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэржэ байнхай.

Улаан-Үдын ажалшад социалис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлээд, промышленна болон бусад продукци үйлэдбэрилэн гаргаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Барилгахабсаралгын, эд бараа худалдаха байгша оной 9 hарын түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

Дархан, Эрдэнэт, Чойбалсан, Багануур болон бусад шэнэ хотонууд социалис байгуулалтын, совет ба монгол арадуудай эбдэршэгүй хани барисаанай, социалис интернационализмын бодото дээрээ бэелүүлгын тодо гэршэ болоно.

Совет, монгол арадуудай хоорондохи заншалта хани барисаан МНР-эй экономикын ба соёл культурын хүгжэлтын таhаршагүй хубинь боложо тодоронхой.

Хоёр анда хотонуудай аха дүүгэй хани барисаан МНРП-гэй ба КПСС-эй уг зорилгодо, арадуудай хоорондо эб найрамдал ба аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, СССР-эй ба МНР-эй хоорондохи харилсаа холбоое саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ саашадаа улам ехээр нүлөөлхэ байhаниинь дамжаггүй.

Улаан-Үдын, мүн Буряадаймнай бүхы ажалшад Дархан хотын ажалшадай туйлаhан амжалтаар омогорхоно, үнэн зүрхэнhөө баясана. Саашадаашье ажалдаа асари ехэ амжалта туйлахыень Дархан хотын аха дүү ажалшадта хүсэе.

В. УБЕЕВ,
арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

«НАЙРАМДАЛ» ГЭҺЭН ШЭДИТЭ ҮГЭ

нэй hуужа ябаhан авбиль Улаан-Баатарhaa 230 километр үнгэртараа, гэнтэ аалидажа, т. дардам харгыhaa у тээшээ гараад, хүнухлан, налуу хада яаралгүй зүдхэбэ. газетын корреспонН. Гурринчин зогсохо тэмдэг жолоошондо машинаhaa буухые ба. Набтар хада гүбтhэлэгдэhэн үргэн н нуга гол доромнай н харагдана. Элеваторбашнинууд, эдеэ хоолой адай болон бусад риятинуудай корпунэгэ, хоёр дабхар гэрэй кварталнууд, мүнөө олон дабхар байшангууээли микрорайон элеэр лдэнэ.

мнай Дархан хото байХорин жэлэй саада тээ, оной октябрийн 17-Москвада КПСС-эй съездын нээгдэhэн энэ хотын hуури таhан юм.

Хэзээ заяанhaa хойшо оойн хүсэнүүд туhалхаhэн аа гү гэжэ найдаха аа, Бурханай гол гээд голнууд энэ голые нэрбайгаа,—гэжэ энэ хита ургажа ехэ болоhон, hээ эндэхи хүн зоной хүсэлые hайн мэдэдэг Гурринчин хэлэнэ. Зүзуун жэлнүүд үнгэржэлаа, харин огторгойн ээзэдэй эрилтэ хүсэлэнгүүдые лашье хэрэгсээдэггүй hэн. Тиин Бурханай голые танигдашагүйгөөр hэргээн шэнэлhэн хубилалтанууд ганса «найрамдалай» ашаар болоhон байна.

Намда энэ монгол үгые оршуулhанай хэрэггүй байгаа. Эндэхи хадын ташаланда шулуу эблүүлжэ, энэ үгын бэшээтэй байхые хараа hэм. Харгын хажуулахи транспарантнууд дээрэшье энэ үгэ бэшээтэй. Тинхэдээ хаа хаанагүй «найрамдал» гэhэн үгэтэй зэргэлээд, «дружба» гэhэн ород үгэ байлсаха юм.

Дархан ёhотойл интернациональна хани барисаанай хото болоно. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хүдэлмэришэдэй, инженернүүд болон техникүүдэй хамтын ажалаар тэрэ байгуулагдаhан, хүгжөөгдэhэн байна. Дархан социалис экономическа нэгэдэлэй, СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай нягта харилсаа холбооной комплексно программые бэелүүлгын бодото жэшээ болоно. Болгариин Арадай Республикын технико-экономическа туhаламжаар баригдаhан Дарханай фабрикада хониной арhан зүйлнүүд ба дэгэлнүүд оёгдодог. Польшын Арадай Республикын туhаламжаар силикатно-избёосхын завод баригдаа, Венгриин мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар мяханай комбинат бодхоогдоо.

Гэбэшье Монголой барилгын индустриин шухала түб ба түлишын-элшэ хүсэнэй томо баазые хүгжөөлгэдэ Советскэ Союз эгээл ехэ хубитаяа оруулдаг байна. Шулуун нүүрhээр ба барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ түүхэй эдээр баян Сэлэнгэ аймагта 40 мянга гаран хүн зонтой хото бодхоохо гэжэ МНРП-гэй жараад онуудай эхеэр шиидхэhэнhээ хойшо совет барилгашад тэрэнине бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Совет партийно-правительственнэ делегацине толгойлжо эндэ ерэхэдээ, Леонид Ильич Брежневэй хотын ургажа байгаа эрилтэнүүдтэ хандуулhан анхаралые Дарханда үндэрөөр сэгнэдэг байна.

Эдэ жэлнүүдтэ Шара голой шулуу нүүрhэнэй уурхай, хотын ТЭЦ, жэлдээ 70 мянган дүрбэлжэн метр байра бариха хүсэтэй гэр барилгын комбинат, элеватор (тэрээнтэй зэргэлээд талха татадаг комбинат бодхоогдоно), керамзидай ба холимог тэжээлэй заводууд, эдеэ хоолой комбинат ба бусад барилганууд Соведүүдэй ороной хүсөөр, мүнгэ зөөреэр баригдаа. Байрын гэрнүүдые ба соёлой-ажаhуудалай хэрэглэмжын байшангуудые бариhадань, совет хүнүүд туhалдаг, барилгын ба бусад хэдэн арбаад мэргэжэлдэ монгол нүхэдөө hургадаг юм.

Дарханда ажаhуудаг хүн бүхэндэ «найрамдал» гэhэн үгэ өөрын удхатай байдаг. Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ гэр барилгын комбинадай нэгэ цехтэ барилгашан Я. Цогтсайхантай хөөрэлдөө hэмди. Монголой Залуушуулай Революционно Союзай путевконуудаар республикын бүхы 18 аймагhaa (областьнуудhaa) Дарханай габшагай барилгада ерэhэн олон мянган хүбүүд, басагадай намтартай тэрэнэй намтар адли юм. Улаан-Баатарhaa холо бэшэ оршодог Түб аймагта Цогтсайхан түрэhэн. Тэрэ 23 хүрэжэ ябана. Найман жэлэй hургуули дүүргэhэнэй удаа армида алба хээ. Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилдэг юм гэжэ тэрэ орсйдоошье мэдэхэгүй байгаа. 1980 оной апрельдэ 150 хүбүүдые болзорhooнь урид албанhaa табяад, Дархан ошожо, барилгашадай мэргэжэлнүүдые шудалхыень дурадхаа hэн.

Дарханда гурбан жэл соо хүдэлжэ байhан совет хүдэлмэришэн Владимир Шемиртэй Цогтсайхан суг хүдэлхэ хубитай байгаа.

—Владимир ёhотой нүхэр шэнгеэр намда хандаа hэн, —гэжэ Цогтсайхан хэлэнэ. —Тэрэ шадаха, мэдэхэ бүхы юумэндээ намайе даамайгаар hургадаг hэн. Тэрэнэй туhалhанай ашаар лэ хүдэлмэриингөө разрядые болзорhoo урид хоёр дахин дээшэлүүлээб.

Владимиршье hурагшаараа hанаагаа дүүрэнги. Ехэ оролдосотой, нэтэрүү бэрхэ хүн гээд тэрээн тухай хэлэнэ.

Цогтсайхан ажалдаа, Дархан хотодоо дуратай юм. Эндэ ажаhуудаг хүн зоной дундуур наhан 24-hөө дээшэ гарадаггүй. Һаяхана Цогтсайхан гэрлээ. Һамганиинь хониной арhaap дэгэл оёдог фабрикада хүдэлдэг. Залуу бүлэдэ болбосон тухеэрэлгэтэй байра үгтөө. Тэдэнэр сүлөө сагтаа кинотеатр, залуушуулай театр ошохо дуратай юм.

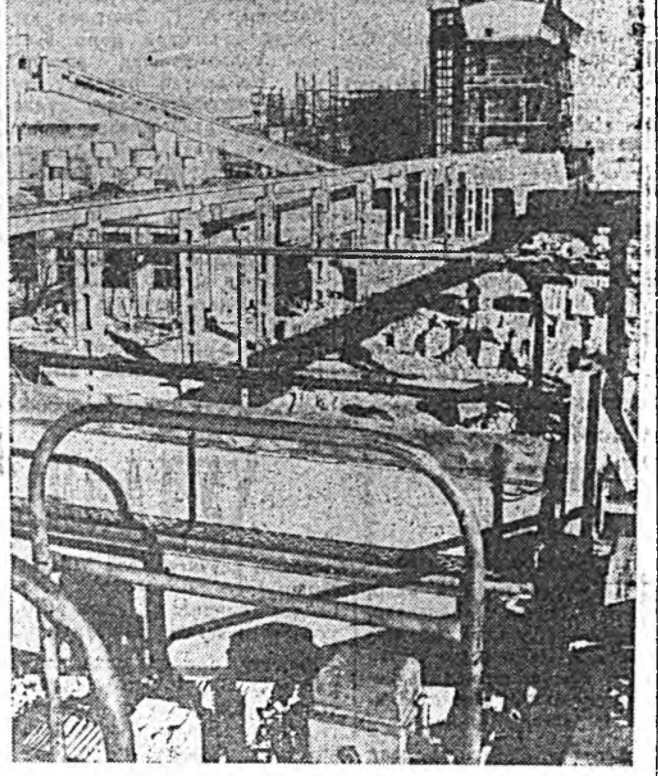
Гэр барилгын комбинадай директор Л. Амарсанаа иигэжэ хөөрэбэ: Предприятиин хүдэлмэришэн бүхэн совет ханитай, hурган хүмүүжүүлэгшэтэй юм гэхэдэ болохо. Дүрбэн жэлэй саада тээ комбинадые ашаглалгада оруулхада, монгол мэргэжэлтэд гэжэ үгы hэн. Тиимэhээл цехүүд болон таhагуудтахи хүдэлмэриин булюу ехэ хубине совет мэргэжэлтэд бэелүүлхэ зуураа, эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө монгол нүхэдтөө дамжуулдаг hэн. Мүнөө монгол хүдэлмэришэд, инженернүүд болон техникүүд коллективэй хахад хубинь болоно. Совет мэргэжэлтэдэй туhаламжаар комбинат проектнэ хүсэндөө хүргэгдэхэhөө гадна, харин проектээр хараалагдаhанhaa 10 процентээр ехэ барилгын хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргадаг болоо.

Орон дотор шухала социальна хубилалтануудые бэелүүлгэдэ СССР-тэй хани барисаатай байhан ушар hайнаар нүлөөлдэг байна гэжэ МНРП-гэй Дарханай горкомой секретарь, монгол-совет хани барисаанай городской соведэй түрүүлэгшэ Д. Дэмбэрэлдаш тэмдэглээ.

—Советскэ Союзай болон аха дүү бусад оронуудай мэргэжэлтэдтэй хамта хүдэлхэ зуураа, пролетарска интернационализмын үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлэгдэhэн мүнөө үсын залуу хүдэлмэришэн анги бүридхэгдэнэ гэжэ бидэ баяртайгаар ажагланабди,—гээд Дэмбэрэлдаш хэлэнэ. — Хотын зон совет хүнүүдтэй хани барисаатай байhaараа омогорходог. Манайда хани барисаанай бүлгэмэй 44 коллективнэ гэшүүн тоологдодог. Дархан—монгол-совет хани барисаанай хото—олон hонирхолтой хэмжээ ябуулгануудаар орон дотор үнгэргэгдэжэ байгаа гушадахи hарые тэмдэглэнэ.

МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал интернациональна хани барисаанай дархан гэжэ энэ хотые нэрлээ hэн. Энэ хани барисаан жабхалан hайхан мүнөөнэй байдал, жаргал түгэс социалис ерээдүйе Дархан хотодо заяанал.

Дмитрий ГАЙМАКОВ,
АПН-эй тусхай корр.
Улаан-Баатар—Дархан—Москва.

Дархан хотын түрүү предприятинуудай нэгэн хадаа эндэхи силикатна хирпиисын завод болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дарханай хирпиисын заводой юрэнхы түхэл.

НОМОЙ ТАЛ

ЭДЭ НОМУУДЫЕ АНХАРЫТ, БАГШАНАР!

ниислэл хотодомнай байгаргадаhан РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын Национальна hургуулинуудай учно-шэнжэлэлгын института Буряадай филиал Республикын Гэгээрэлэй министерствэтэй хамтаран хүэжэ, буряад, ород хэлэ ын литература заалгын асуудалнуудта зорюулhан най суглуулбаринуудые гэжэ хэблэдэг болонхой. нэ үедэ тиимэ гурбан суглуулбари хэблэгдээ. Эдэ хоёрдохи суглуулбаринь буряад хэлэнэй, литературын асуудалнуудта зорюулагдаа.

Тус ном дотор 7 статья оруулагдаа. Педагогикын эрдэмэй кандидат Д. Д. оров «Түрэлхи хэлэнэй ын хүндэ дүримүүдые тухай» гэhэн статья соо түрүү багшанарай дүршэл болон hурагшад бэшэмэл хүдэлмэринүүд. ай мэдэсэ шадабари ын үндэhэлэн, нэгэдэхи ассай hурагшадые бэшэгэй ым хүндэ дүримүүдтэ ргахадаа, ямар арга болонуудые хэрэглэхээр гэжэ бодомжолhон байна. дэбэл, абяанhaa дулдыаа, үгын удхын тад ондоо одог ёhые эли тодоор дуулха, харуулха аргааа, түргэн ба удаан аялануудые илгаруулжа hургаха методическа арга боломуудые, абтаhан үгын сохилбоо уламжалан, тэдэнэй удай а, о, э аялгануудые өөр бэшүүлжэ hургаха рануудтушаа автор бодомжолно. «Причасти болон деепричасти бэшэлгын дүримүүдтэ hургаха тухай» гэhэн статья доторoo тус филиалай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ Б. Б. Батоев буряад хэлэнэй хэшээлнүүдтэ причасти болон деепричасти үзэхэ үедэ ямар хүшэр хүндэ юумэнүүд дайралданаб, hурагшад шалгалтынгаа хүдэлмэринүүдтэ ямар алдуунуудые хээб, эдэ ямар ушарhaa болоноб, тэдэниие зайсуулха ямар арга шадабаринуудые багша хэрэглэжэ болохо байнаб гэhэн асуудалнуудаар методическа заабаринуудые үгэнэ.

Литературын хэшээл үнгэргэжэ байхадаа hурагшадай мэдэхэгүй үгэнүүдэй удхые тайлбарилжа, зүбөөр бэшүүлжэ hургаха талаар багшын хүдэлмэри тухай «Словарь ба уран үгын аргануд дээрэ хүдэлмэри тухай» гэhэн статья соогоо Д. Ш. Шойдоков hонирхолтойгоор бэшэнэ. Тиигээд зургаадахи классай үзэгдэхэ Х. Намсараевай, Б. Абидуевай, Д. Дашинимаевай, Ц. Доной, Ж. Тумуновай зохёолнуудые гаража байхадаа, багшанарай хэрэглэhэн дүй дүршэлые статья соогоо автор согсолоо. Тиимэhээ нүхэр Шойдоковой статья багшанарта туhатай байханъ лабтай.

Багшанарай институдай доцентнүүд В. И. Золхоевой «Аялгын фонемэнүүдэй онсо зүйлнүүд», У. Ш. Дондуковой «Буряад литературна хэлэнэй лексикэ болон үгын бии болонгын аргануудай хүгжэлтын асуудалнууд» гэhэн статьянууд оруулагдаа.

«Ородhoo абтаhан үгэнүүдэй үгүүлбэри тухай» гэhэн статья соогоо hургуулиин багшанар үгэнүүдые зүбөөр бэшэлгэhээ гадуур үгүүлбэридэнь ехэ анхаралаа хандуулха, тиихэдээ ямар хүдэлмэри ябуулха ёhотойб гэhэн асуудалнуудта хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Э. Р. Раднаев харюунуудые үгэнэ.

Буряад hурагшадай ородоор хэлэхэдэнь ушардаг hонирхолтой онсо зүйлнүүд тухайда профессор М. Н. Мангадаев бэшээ. Бүхы дээрээ энэ суглуулбари ехэ hонирхолтой, хэшээлнүүдээ үнгэргэхэдөө, түрэлхи хэлэнэй багшанарай хэрэглэхэ зүйлнүүдтэй байhан дээрэhээ туhатай байна.

Мүн ондоошье суглуулбари дотор оруулагдаhан бусадшье статьянуудтай танилсахадань, багшанарта баhал туhатай байха. Тиимэhээ эдэ номуудые hонирхохо, захил хэжэ абаха ёhотой. Иимэ номуудые саашадаа хэблэжэ байхыень хүсэхэ зуураа, багшанарай дүй дүршэлөө андалдаhан статьянуудые үргэнөөр оруулжа, ород хэлэн дээрэ гү, али буряад хэлэн дээрэ оруулагдаhан статьянуудта тусхай резюме тодорхойгоор үгэн хэблэжэ байгаа hаань, hайн бэлэй гэжэ hанагдана.

Н. ДУГАРОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС
АПН

ЛАТИИН АМЕРИКЫН ПОЛИТИЧЕСКЭ ПАРТИНУУДАЙ БА ЭМХИНҮҮДЭЙ ШИИДХЭБЭРИ

МЕХИКО. Латиин Америкын политическэ партинуудай саг үргэлжын конференци нейтронно зэбсэг олоор бүтээн гаргаха тухай США-гай мүнөөнэй захиргаанай шиидхэбэрине, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн тухеэрэлгэ, Сальвадорой ба Түбэй Америкын бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ Вашингтоной хамааржа үрголжолhoop байhые Юрууша аба.

Сальвадорой Революционно-демократическа фронтые, Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ Национальна сулөөлэлгын фронтые түлөөлэлгэдэмэл политическэ хүсэн гэжэ мэдэрhэн Мексикын ба Франциин правительствануудай үүсхэлэй бүрин дэмжэгдэдэгынь Латиин Америкын 20 политическэ партиин ба эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй шиидхэбэри дотор элирхэйлэгдэнэ. Энэ шиидхэбэри бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй, национальна бэеэ дааhан байдалаа өөhэдөө тодорхойлхо бүхы арадай эрхые хүндэлхэ гэдэг гол ёhонуудтай зохилдуулагдан абтаа гэжэ документ доторнь тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Национальна сулөөлэлгын сандинис фронтын хүтэлбэри доро революционно шэнэдхэлгэнүүдые хэхэ замаар дабшагша Никарагуагай арадтай, колониальна дулдыдадаг байдалhaa сулөөрhэн Белизэй арадтай hанал нэгэтэй байhанаа конференцидэ хабаадагшад элирхэйлбэ. Америкын тала баридаг хархис засагуудай зонхилжо байгша Чилиин, Гантиин, Гватемалын ба бусад оронуудай патриотическа хүсэнүүдые залан шууд дэмжэдэг байhаниинь Латиин Америкын политическэ партинуудай документ дотор элирхэйлэгдэнэ. Пуэрто-Рикые сулөөрүүлхэ тухай асуудал ООН-ой Генеральна Ассамблейн ээлжээтэ, XXXVII сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулха шухала гэжэ конференциин делегадууд hанамжалба.

ЕХЭ МИТИНГ БОЛОБО

АФИНА. Октябриин 18-да үнгэргэгдэхоор зарлагдаhан бүгэдэ нийтын hунгалтын урда тээхэнэ Грециин Компартиин эмхидхэhэн ехэ митинг Грециин ниислэлэй түбэй талмай дээрэ болобо. КПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Х. Флоракис тэндэ үгэ хэлэхэдээ, hунгалтын талаар Компартиин хараалhан программын гол бодомжонуудые найруулаа. Ажалшан арадай ашаг туhада харюусахаар үндэhэн хубилалтануудые орон доторoo хэхэ шухала гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

Засаг барижа байгаа партиин баримталдаг хараа бодолые Х. Флоракис эрид шангаар шүүмжэлхэ зуураа, Грециин газар дээрэ гадаадын сэрэгэй баазанууда бии байхадань, гадаадын политикын асуудалнуудаар США-гай ба НАТО-гай зонхилолго доро оронойнгоо оронхой байhан сагта национальна бүрин сулөөтэ, үнэхөөр бэеэ дааhан политика тухай хэлэхын аргагүй гэбэ. Тинхэтэй хамта Хойто-Атлантическа ээрхэг түримхэй бүлэглэлhoo, «юрэнхы дэлгүүрhээ» Грециие гаргаха шухала, тэрэ «дэлгүүртэ» ороhонhoo шалтагаалан, Грециин экономикодо ехэ гарза хохидол ушарна гэжэ тэмдэглээ.

Грецидэ демократическа реформонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула баруунай тала баридаг партинуудые парламентска hунгалтын үедэ илаха, түрүү үзэл бодолтой, демократическа хүсэнүүдтэ түшэглэдэг правительство тогтоохо шухала гэжэ КПГ-гэй Генеральна секретарь мэдүүлбэ. Монополинуудай дура зоргоороо гаргадаг аашануудые усадхан зайсуулха, национальна бэеэ дааhан байдал ба демократи хангаха хамтын программые үндэhэ болгон, хубилалтануудые хэхэ эрилтэ табидаг бүхы хүсэнүүдтэй холбоо барисаа тогтоохоор коммунистнууд бэлэн байна гэжэ Х. Флоракис мэдүүлээ.

Х. МУБАРАК— ЕГИПЕДЭЙ ПРЕЗИДЕНТ

КАИР. Вице-президент Х. Мубарагые ороной президент болгон баталха зорилгоор Египедтэ октябриин 13-да үнгэргэгдэhэн референдумэй үрэ дүнгүүд эндэ соносхогдоо. Хуулита мэдээнүүдэй ёhoop, референдумдэ хабаадагшадай 98,5 процентнь Х. Мубарагые президент болгохо гэжэ дуугаа үгэhэн байна. Тиимэ болохолоороо Х. Мубарак АРЕ-гэй шэнэ президент болобо. Нютагай журналистнуудай нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэhэнэй ёhoop, hүүлэй жэлнүүдэй бүхы референдумүүд эндэ ёhын тэдысэ эмхидхэгдэдэг, тэдэнэй үрэ дүнгүүдынь үнэндөө, уридшалан тодорхойлогдодог байhан. Х. Мубарак президентын түримаар тангариг үгөө.

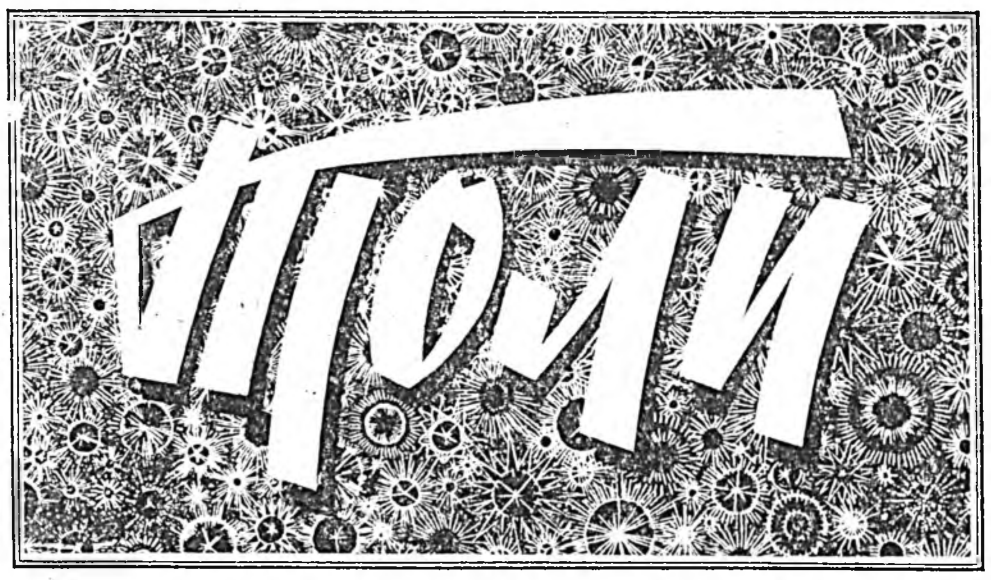
Буу зэбсэг, hомо хэрэгсэлнүүд ба тэhэрдэг зүйлнүүдые хуули бусаар хадагалhанай түлөө, сэрэгэй ба полициин формонуудые, армиин гү, али полициин эмблемэнүүд, гү, али тэмдэгүүдые хадагалhан, бүтээhэнэй түлөө хэhээлтые бүри шангадхахаар хараалhан АРЕ-гэй дотоодын хэрэгүүдэй министрэй хэдэн указууд хэблэлдэ тунхаглагдаа. Эдэ хэмжээнүүд Сададай алагдаhанай hүүлээр, мүн засаг захиргаанда дурагүйшүүлэй зэбсэгтэ буhалгаануудай Асьюдта, бусад зарим городуудта болоhоной удаа орон доторхи дотоодын политическэ байдалай түбэгтэй болоhонтой холбоотой гээд адаглагшад тоолоно. Асьюдта болоhон тулалдаанда хабаадагшадые полициин бэдэржэ үргэлжэлhөөр байhан тухай, тэрэшэлэн хүнүүдые барижа тушаалгын үргэлжэлhөөр байhан тухай мэдээсэгдэнэ.

Мубарагай ба Израилиин премьер-министр Бегинэй уулзаха тухай хэлсэгдээ гэжэ соносхогдобо. Хүтэлбэрилэгшэдые hэлгэхэ бүхы ябуулгануудай Египедтэ дүүргэгдэhэнэй hүүлээр, «али али талада таарамжатай сагта» тиимэ уулзалга үнгэргэгдэхэ гэжэ «Маю» газетэ бэшэнэ.

БЭЕЭ ДААҺАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

АДДИС-АБЕБЭ. Зүүн ба Урда-Африкын оронуудай худалдаа наймаанай, финансын, түсэблэлгын министрнүүдэй гурбадахи онсо конференци Эфиопиин ниислэлдэ нээгдээ. Хуралдаанда хабаадагшад худалдаа наймаа хүгжөөхэ зоно эндэ бии болгохо тухай договорой эсэсэй текстые тодорхойлон бэлдэхэ зорилготой.

Эфиопиин Сэрэгэй саг зуурын захиргаанай Соведэй (ВВАС) комитедэй гэшүүн Берхану Байе нээлгын үгэ хэлэхэдээ, бэеэ дааhан байдал батадхалгын, экономическа хүгжэлтын аша туhада hанал бодолой нэгэдэл, харилсаа холбоо бэхижүүлхыень түбиин оронуудые уряалба.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

„Дахин уулзатараа, нүхэд!“

Залуу шүлэгшэтэй танилсагты.

Худалшанай хуурмаг ябадал.

Уран зураашын дэбтэрһээ.

ТАНИЛСАГТЫ: *ШЭНЭ НЭРЭ—ЮРИЙ БАГАН*

Юрий Баганов Түнхэнэй районой Тооро нютагта түрэһэн юм. Арбан класс дүүргэжэ, сэрэгэй албанда ябажа бусаад, мүнөө нютагайнгаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ажаллажа байна.

Һурагша ябахаһаа хойшо шүлэг бэшэжэ эхилһэн юм. Түнхэнэй районой «Саян» газетэдэ шүлэгүүдынь толилогдодог. Тиихэдэ 1978 ондо хэблэгдэһэн «Залуу наһанай охин» гэһэн согсолбори соо хэдэн шүлэгынь оронхой.

Байгша оной хабар үнгэрһэн залуу уран зохёолшодой болон эхилэн бэшэгшэдэй II-дохи конференци дээрэ Юрий Багановай шүлэгүүд зүбшэн хэлсэгдэһэн, муу бэшэ сэгнэлтэ абаһан байна. Илангаяа шүлэгүүдэйнь доторой ритм һайн, дуун болошохоор. Гэхэ зуура Юрий шүлэгэйнгөө үлүүсэ анхараад, үгэнүүдэйнгээ удхын талаар харааһаа алдана гэһэн ажаглалта конференци дээрэ юм. Тэрэ ажаглалтанууд мүнөөшье хүсэндөө байһан Юрий Баганов мартангүйгөөр, шүлэгүүдэйнгээ үгэ[...]рэ һайса хүдэлхэ ёһотой.

Түрүүшынгээ шүлэгүүдые толилуулжа үзэһэншье Юрий Баганов манай газетын уншагшадтай түрүү[...] уулзахань. Тиимэһээ залуу шүлэгшын зохёолой хэ[...]жалта хүсэе.

Ц. ДОНД[...]

ДАХИН УУЛЗАТАРАА!

Дэлхэй дээрэ эгээл нангин үгэ юун гээшэб? Хүн түрэлтэнэй амгалан ажаһууха агууехэ эрхэ юун гэжэ нэрлэгдэнэб? Эб найрамдал. Аюулгүй ба хүршэ ёһоной амгалан тайбан байдал. Эдэ үгэнүүдһээ үнэтэй юумэ энэ дэлхэй дээрэ мүнөө үедэ үгы!

Коммунис партимнай, гүрэн түрэмнай 80 яад онуудай эб найрамдалта программые бэелүүлхын тула хэды шэнээн хүсэл оролдолго гаргана гээшэб!

«Материальна болон оюун ухаанайнгаа баялигуудые ямаршье ушар удхагүйгөөр үрижэ, дайнда бэлдэжэ, арадуудые хохидуулха бэшэ, харин эб найрамдалые бэхижүүлхэ—үглөөдэр тээшэ дабшаха хараа шугам иимэ байна»,—гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэлээ һэн. Агуу ехэ Октябриин социалис революциин 64 жэлэй ойдо зорюулһан КПСС-эй ЦК гай Уряанууд соо бүхы дэлхэйн хүнүүдые уряалһан «Нейтронно ба олон хүн зониие хюдаха бусад түхэлэй буу зэбсэгүүдые хорихын түлөө удаа дараалан тэмсэгты!», «Ядерна дайе огтолон хоригты!», «Дэлхэйдэ—эб найрамдал!» гэһэн үгэнүүдые уншанабди.

Мүн «Баатар габьяата вьетнам арадта аха дүүгэй амар мэндэ!» гэһэн амаршалга эрэлхэг арадта эндэ зорюулагданхай.

Мүнөө үедэ Вьетнамай Социалис Республикын хойто хилэ руу Хитадай булимтаргашад добтолхо һэдэлгэ гаргаһан зандаа, тэд вьетнам арад тэрээндэнь хатуу харюу үгэхэ шадалтай гэжэ һүүлэй мэдээсэлнүүд бидэндэ дуулгана.

—«Эб найрамдал», «хани барисаан» гэһэн үгэнүүд вьетнам хэлэн дээрэ «һоа бинь», «һыу нги» гэгдэдэг,—гэжэ бидэнэй нүхэд болохо Дао Ван Луен, Ле Тхе Дык гэгшэд ойлгуулаа һэн. Эдэ үгэнүүд хадаа нангин үгэнүүд гэжэ тэдэнэр нэмээ бэлэй.

Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө эсэргүү дайнда Луенэй эхэ, эсэгэ ами наһаяа үгэһэн байна. Багаһаа үелһэн тэрэнэй нүхэр Дыгэй хэды олон түрэл гаралайнь тэмсэлдэ унаһые тооложо барахаар аал?! Эдэнэртэй сугтаа Улаан-Үдэ ерэһэн нүхэдэйнь гэртэхинэй, түрэлхидэй үзэһэн зоболон гашуудалые мартаха гүбди?

«Манай хадануудай манатан хүхэржэ, гол мүрэнүүдэймнай урдажа, арадаймнай амидаржа байгаа сагта янкинуудые бута сохиходоо, хамаг юумые арба дахин һайхан болгожо барихабди»,—гэжэ агууехэ Хо Ши Минэй хэлэһэн үгэнүүд бэелүүлэгдэжэ байна. Вьетнамай арад эрэлхэг зоригтой гоор тэмсэжэ, аха дүү социалис гүрэнүүдэй аша туһаар эб найрамдалай огторгой доро социализм байгуулжа байна. Тиимэһээ мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэд арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ аргагүй хэрэгтэй ха юм.

Байгша оной апрелиин 18-да Вьетнамай хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшые Буряад оромнай хүндэтэй дээрэ угтан абаһан байна. Улаан-Үдын Е. Ф. Кожевниковэй нэрэмжэтэ хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводто вьетнам хүдэлмэришэд ажалай дүй дүршэл шудалхаяа ерэһэн байгаа.

Тус заводой цехүүдтэ А. И. Казарин, А. Г. Заиграев гэгшэдэй хүтэлбэри доро вьетнам хүдэлмэришэд ажаллаа юм. Найдамтай һурган хүмүүжүүлэгшэдтэ залуу хүдэлмэришэд даалгагдаһан байна. Тэдэнэй дунда дүй дүршэлтэй мастернуудые, хүдэлмэришэдые—В. Егодуровые, А. Кожемжаровые, А. Лодоевые, Н. Рябовые, С. Нохоровые болон бусадые нэрлэмээр.

—Хани нүхэр Луендэ мэдэхэ шадаха юумэеэ хүү харуулхаа, ойлгуулхаа оролдоо хүм,—гэжэ залуу мастер Сергей Нохоров хөөрөөгөө эхилнэ. Үнгэрһэн һаранuудай турша соо Луен бэрхэ мэргэжэлтэн болоо гэжэ этигэнэб. Тиихэдэ вьетнам нүхэднай бултадаа ехэ оролдосотой хүнүүд байжа, зааһан юумэндэмнай түргөөр һуража, хүдэлмэридөө ехэ ханалгатайгаар хандадаг байгаа гэжэ хэлэхэ байнаб...

Анхандаа алибаа юумые эдэ нүхэднай гараараа гагнадаг байһан һаа, мүнөө оньһон машина хэрэглэн гагнаха шадабаритай болоо бшуу.

Гагналтын «шэдитэ» нюусануудтай заводой ахамад инженерэй орлогшо В. П. Ситов, ахамад гагнууршан И. З. Осипов, инженер Н. Т. Труфанов болон бусад нүхэд вьетнам хүдэлмэришэдые танилсуулһан байна.

Харин вьетнам нүхэднай совет хүдэлмэришэдтэй хамта хүдэлжэ, коллективэй түсэбтэ өөһэдынгөө хубитые оруулжа шадаһандаа, хэды шэнээн омогорхоо гээшэб!

— Аха дүү нүхэдэй ашаар, Совет гүрэнэй туһаламжаар дээдэ гарай мэргэжэл шудалжа, өөһэдынгөө бишыхан хубитые арадай түсэбэй дүүргэлтэдэ оруулһандаа баяртайбди,— гэжэ дунда зэргын бэетэй, дун сагаан шүдэтэй, хододоо энеэбхилһэн шарайтай нүхэр Дык мэдүүлээ һэн.

Вьетнам гагнууршад Ха Ва Линь, Као Ван Кан, Ле Ван Тан гэгшэд нүхэрэйнгөө хэлээшые ехэ халуунаар дэмжээ бэлэй.

Республикымнай засагай дээдэ зургаанууд, тус заводой хүтэлбэрилэгшэд, партийна болон комсомолой организацинууд эдэнэй һайнаар, һонирхолтойгоор ажаһуухын тула хэды шэнээн оролдолго гаргааб! Хэды олон уулзалганууд үнгэргэгдөөб? Энэ үнгэрһэн хугасаа соо тэдэнэр хэды олон нүхэдтэй болоо гээшэб!

— «Нүхэд» гэһэн удхатай «кагба» гэжэ вьетнам үгэ бии, — гэжэ Луен хэлээ бэлэй.

Интернациональна хани барисаанай үдэшэ апрелиин 30-да үнгэрөө һэн. Үнгэрһэн хабарай Майн 1-дэ — һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэртэ зорюулһан жагсаалай Улаан-Үдэдэ болоходо, вьетнам хүдэлмэришэд хабаадажа, эб найрамдалай түлөө тэмсэжэ байһан хүн зонтой суг байһанаа мэдүүлээ һэн.

— Совет гүрэнтээ танилсуулха зуураа Буряад республикынгаа экономикотой, соёлтой, мүн хүн зоной ажаһуудалтай танилсуулха гэһэн үг зорилгонуудые хараалһан байнабди,— гэжэ Улаан-Үдын хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь В. М. Дондубон хөөрэнэ.

Забайкалиин арадуудай соёлой болон ажаһуудалай этнографическа музейе тэдэнэр һонирхон хараа. Бусадшье экскурсинуудта вьетнам нүхэднай хабаадалсаа юм.

Буряад ороноймнай мэргэн һур харбагшадай харбахые, бүхэ барилдаае, мори урилдаае сурхарбаанай үедэ хаража һонирхоо. Хотын театрнуудта концерт, наада хаража, республикымнай бэлигтэй артистнуудтай уулзаһан байна.

«Лотос» гэжэ нэрлэгдэһэн Зүүн зүгэй арадуудай хатарай ансамблиин концертын боложо байхада, би вьетнам нүхэдтэй түрүүшынхеэ танилсажа, өөһэдынгөө һанамжые хэлэхыень шагнаа һэм. Вьетнам хүдэлмэришэдэй дундаһаа үндэршэг бэетэй, нарииахан хара хазаар һахалтай, сагаан шарайтай хүн вьетнам хэлэн дээрэ аргагүй түргөөр хөөрэшэбэ. Би юушье ойлгохоо болишоод, шагнаархан хараад байгааб. Тиигэжэ байтарнай, тэрэнэй хажууда энэ бүлэгэй оршуулагша Чан Ван Бо бии болоржо, намда олон юумэ ойлгуулжа үгөө бэлэй. Вьетнам хатарнуудые харахадаа, түрэл орондоо ошоһон шэнги зохид байна, энэ хадаа социалис аха дүүгэй бата нэгэдэлые гэршэлнэ гэжэ тэрэ хэлээ һэн. Нэрыень асуухадамнай, үрин зохидоор: «Дао Ван Луен» гэжэ үеэрнь таһалан байжа ойлгуулһан юм.

Дуунууд... Хөөрэлдэхэ болоходоо, вьетнам нүхэдтээ зариммандаа гараараа зангалсан ойлголсодог байгаабди. Харин дуунай хэлэн бултанда ойлгосотой бшуу.

Бидэнэй нүхэд Дык Луен хоёр дуунда аргагүй ехэ дуратай юм. Олон гүрэнүүдтэ мэдээжэ болоһон «Подмосковные вечера» гэжэ дууе нүхэдтээ ород, вьетнам хэлэн дээрэ дууладаг байгаа. Бидэ Дыгтэй хамта «Катюша», мүн буряад дуунуудые дууладаг һэмди. С. Манжигеевэй «Шамхандаа» гэжэ дуун вьетнам нүхэдтэмнай ехэтэ һайшаагдаа юм.

Харин бидэ тэдэнэй дуулаһан орёо онсо шэнжэтэй, һайхан аялгатай, уянгата дуунуудые гоёшоожо, дуулажашье туршаад үзэгшэ һэмди. Теэд энэмнай тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ байгаа даа. Тиихэдэ куба арадай дуунуудые испан хэлэн дээрэ нарин аад, эрид шанга хоолойгоор Луен нүхэрнай дууладаг һэн.

Вьетнам арадай түлөөлэгшэдэй амаралтын үдэр бүхэн һонёор үнгэргэгдэдэг байгаа. Байгал далай дээрэ ошожо амарха зол жаргалтай байһандаа тэдэ омогорхоһон юм.

Түрүүн уулзахадаа, ород хэлэн дээрэ тал-мул хөөрэлдэдэг байһан аад, үдэр ошохо бүри уян нугархай, ульгам хэлэтэй болоо һэн. Улаан-Үдын индустриально - педагогическа техникумэй студент, Вьетнамай Социалис Республикын түлөөлэгшэ Нгуен Тхань Шон үһан ород хэлэтэй байжа, бидэнтэй нүхэсэн, зарим ойлгогдохогүй үгэнүүдыемнай оршуулжа, бата нүхэсэлдэмнай нүлөө үзүүлдэг байгаа.

«Зуун түхэригтэй байнхаар, зуун һайн нүхэдтэй бай» гэһэн арадай оньһон үгэ бии бшуу.

Намарай эхин һара соо Луен нүхэрнай үбдэжэ, республиканска больницада һара шахуу хэбтээ. Тиихэ үедэнь Луенэй олон нүхэд ошожо, тэрээнтэй хододоо уулзадаг байгаа. Тус больницын хирург Б. С. Бальжинимаевай хүтэлбэри доро хүдэлһэн врачнууд, медсестранууд болон бусад ехэ хүсэл оролдолго гаргажа эмшэлээд. Луениие хүл дээрэнь бодхооһон байна. Луенэй нүхэд совет эмшэдтэ баяр баясхалан хүргэжэ:

— Камын! — һайн даа! — гэжэ хэлэһэн байна.

Мэдээшьегүй байтарнай, һаранууд, үдэрнүүд үнгэржэ, хахасаха саг ерээ һэн. Һаяхан лэ «Амар сайн!» — «Сан чао!» — гэжэ бэе бэеэ амаршалжа байһан аад, «Баяртай!» — «Там биет!» гэһэн үгэнүүдые хэлэхэ үдэрнүүд дүтэлөө бэлэй.

Хахасалгын хани барисаанай үдэшэ дээрэ заводой хүдэлмэрилэгшэд баяр ёһололой үгэнүүдые хэлэжэ, үйлэдбэриин техническэ һуралсал гараһан тухай үнэмшэлгэнүүдые, дурасхаалта бэлэгүүдые вьетнам хүбүүдтэ барюулһан байна. Хэды олон һайн һайхан үреэлнүүд, үгэнүүд тэрэ үдэр хэлэгдээ һэн бэ!

Совет болон вьетнам арадуудай хани барисаае улам бэхижүүлэн, Советскэ Союзай, Буряадай республикын бүхы ажалшадта, заводой коллективтэ баяр баясхалан хүргэжэ хүдэлмэришэн ангиин нэрэ хүндые унагаангүй, эндэ олоһон мэргэжэлээ үргэнөөр хэрэглэхэбди гэжэ вьетнам нүхэд найдуулаа һэн.

Манай гүрэндэ ерэхынгээ урда тээ Улаан мүрэн дээрэ хүүргэнүүдые баригшадай трестдэ Луен Дык хоёр хүдэлдэг байгаа. Харин мүнөө тэрэ хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлхэ, үгышье һаа, олоһон дүй дүршэлдөө бусад хүнүүдые һургаха гү, али ондоошье хүүргэнүүдэй барилгада тэдэнэр эльгээгдэхэ аалам. Вьетнамай Социалис Республикада айлшаар ошохыемнай тэдэ бидэниие уряа юм. Хэн мэдэбэ, гэнтэ хэзээ нэгэтэ баатар габьяата арадай һайхан орондо ошохо зол жаргал тудаха аалам?!

Зүб даа... Эб найрамдалай наранай ошонуудые сасаруулан гагнажа, социалис оронуудай бата нэгэдэлэй хүүргэ барижа, хани барисаанай найдамтай харгыгаар, эрэлхэг нүхэднай урагшаа дабшахал! Дахин уулзатараа, нүхэд!

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

УЯНГАТА ШҮЛЭГҮ

Һүниин тэнгээр
гансааран
Байнаб хүлеэн
Шамайгаа.
Дэлхэй һонор.
Сэдьхэл һонор.
Дэндэл мүшэд.
Ялайгаа.
Аалин байнаб.
Сонхыньш тэндэ.
Нимгэн шэлые
Тоншохоо айнаб.
Нохойш байна.
Юундэ байнаб?
Тэрээнһээш айнаб...
Һүниин тэнгээр
Абяархан.
Хүлеэн байнаб
Шамайгаа.
Зунай һүни
Харанхы сонхош
Гэтэн байгаа
Намайгаа.

* * *

Сонхымни шэлые
дорьботор
Сохино зунай бороо.
Гургалдайн дуунай
үе тэхэрин.
Дууша сэдьхэлни
носоо.
Бороо—
Бүхэли һүни ороо.
Бодолни
Үнинэй «нороо».

* * *

Дуранайнгаа
Урал дээрэ
таб
Дуратайб гэ
Урдаһаам
хар

* * *

Түүхэһээ эхи
Түрэл байгаа
Түрэ найрай
Айлшадтал
шу
Түмэн жэл
Огто эсэнгүй,
Сэсэглэн хэ
Серенада
дуула
Сэгээхэн тала
Сэнгэхэ гэһэн
Сэнхир эрбээ
Сэсэгһээ сэс
Эрбэлзэн нии
Хоншуухан үн
Толгойгоо эрь
Богонихон на
Баярлан эдлэ

* * *

Шүүһээр дүү
Шүүдэр мүш
Зунайм зула с
Шэмэн байжа

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Социалис мүрысөөндэ хабаадагшын үтэ. «Үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэрнэ»—Г. Мурзинай статья. «Республикын ажалай үдэр».

Хоёрдохи хуудаһанда. Профсоюзуудай XVII съездэдэ—эршэтэ 17 декада. «Эршэтэ ажалда зоригжонхойбди»—А. Сурковой статья. Табан жэлэй түрүүшүүл.

Гурбадахи хуудаһан тематическа. «Интернациональна хани барисаанай хүүдиисэ» гэһэн нийтэ гаршаг доро толилогдоно.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын үдэрэй заншалта хуудаһан».

СЭНХИР ЭКР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ

Орбита. 8.55 — Дамжу программа. 9.00 — «Вр 9.40 — Үглөөнэй гимн 10.05 — «Таанадта, түр тэ!» 10.35 — «Черный угольник» — олон се телевизионно уран һай фильм (3-дахи сери). 11 «Һолонго». Арадай уран лигэй телевизионно про мануудай уласхоорондын фестиваль.

Улаан-Үдэ. 12.15 — һонин (буряадаар). 12 «Дуунтай уулзалга» (ү «Дугаржаб Дашиев».

Орбита. 13.20 — «Спо тогой» 42-дохи тираж. 13 «Илагшад». Фронтовой нарай клуб. 15.00 — «М дэр — түби дэлхэй 15.15 — «Алька и старый питан» — үхибүүдтэ зо лагдаһан богони хэмж телевизионно уран һай фильм. 15.40 — «Экран нүхэдые суглуулна». 16. «Ан амитадай аймаг». 17 Мультфильмнүүдэй програ 18.00 — Политическэ ш лэгшэ Л. А. Вознесен хөөрөөн. 18.30 — «Фрид Шопен» — телевизионно жэмтэ фильмын прем 19.30 — 19.45 — Забһарл 19.45—«Мүрдэлгэ, хэһэ империализмын харата му зэбсэг». 20.45 — «Искусс уран бэлигтэн» Софико Ч рели. 22.00 — «Время». —«Улаан сэсэг»—Сочидо гэргэгдэһэн залуушуулай най уласхоорондын фе валиин концерт. 00.05 — нэ һонин (00.15 час хүрэ

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММ

Орбита. 12.15 — «Совет ба ажабайдал». 12.45—П. Ч ковский. Оркестртэйгээр скр кэ дээрэ наадагдадаг конц

Улаан-Үдэ. 13.20 — «Ра журавли» — уран һайх фильм. 14.50 — Фильм- церт.

Орбита. 15.15 — Дамж гын программа. 15.20 — дай олзоборилгонууд ту телевизионно баримтата ф мүүдэй программа. 16.00 «Циркын аренэ дээрэ». — А. П. Чехов. «Леши» Евг. Вахтанговай нэрэм Гүрэнэй академическэ т рай фильм-зүжэг. 19.30 Горькиин нэрэмжэтэ сое ба амаралтын түбэй парк с болоһон залуушуулай уд Милициин залуу хүдэлм лэгшэдтэй уулзалга. 21.00 «Амгалан нойрсогты, шуул!». «Халюунүүдай нар» — мультфильм. 21. «Элүүр энхэ байгыт» — дэлгүүрэй программа. 2 «Время». 22.35 — «Время» те женщины» — телевизионно фильм (1-дэхи сери). (23.40 час хүртэр).

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

СҮҮДЭЙ ЗАЛЬҺАА

ХУДАЛШАНДА ЭТИГЭХЭДЭ ХЭДЫТЭ ХАБ?

Үй гашуудал гү, али баяр, хохидол хүнэй һаналаар, сэдьхэжэ байһандал ерэдэггүй ха юм. Иимэ ушар гэнтэл гэхэ гү, али тэнгэриин залиндал тэрэ дороо бууржа, нилээд мэгдэхээдэг гээшэ.

Гүрбэлээмэ һайхан гушаад наһанайнгаа бурьялма халуун охин соо ябаһан Людмила Михайловна Забанова энэ һайхан мүнөө үе сагта хүүгэдээ хүмүүжүүлэн хүл дээрэнь гаргаха дүүрэн аргатайшье һаа, худал хуурмагай халтируухай харгыда орожо, «бэлиг шадабаряа» туршахаяа һанаашалһаниинь харамтайшье, халагламааршье гээшэ. Нэгэтэ 1976 оной зун Людмила Забанова дүтэ наашашье танихагүй Вера Панфиловна Секретареватай уулзажа танилсаад, һонин һорьмойгоо хөөрэлдэжэ байха үедөө зөөри хогшолоор зоболгүйхэн зузаан эхэнэр байһыень абаһаар ойлгожорхёо. Аяга дээрэ арба эрьелдэхэ арга шадабаритай байһанаа харуулхые туршаһан тэрэ хөөрэлдөөнэйнгөө забһарта худалдаа наймаанай томо нэгэ баазада гэмгүйхэн тушаал даанхайб гэһэншүү халта ама алдахадань, үнөөхи Вера Секретарева хүршэнэрһөө дутуугүй хибэстэй болохо дүүрэн аргатай болоһондоо баясажа, Людмила Забановатай бүри дүтөөр танилсаһандаа олзуурхан байһаар, мэхэшэнэй урьхада бэлэхэнээр орошоо ха юм. Хэрэгтэй шу[illegible]

[illegible]

Түрүүшынгээ туршалгын «олзотой» байһанда сэдьхэлһээ баясаһан тэрэ хэлсээтэ хибэсээшье абаагүй шуу һаа, Секретаревагайнгаа гэртэнь ошоходоо, [illegible] гоёор үгэлжэ захалаа. Хахасаштагүй танилайнгаа [illegible] хөөрэжэ байхадань, [illegible] Вера Панфиловна үнөөхи хи-[illegible]

бэсээшье асуунгүй, гоё һайхан гарнитуртай болохоёо байһандаа баярлаад, үшөө 570 түхэриг нэмэжэ барюулаа.

Хибэсэй орондо елэн хүрин үнгэтэй мебель абажа үгэхэб гээд, гэнэн хонгор гэргэнэй гарһаа нөөсэлһэн мүнгыень бахим барижа хармаанлаһандаа омогорхоһон Людмила Забановагай зоргоороо аашалхань барагдаагүй. Гэрэйнгээ шэмэг—гарнитураа хүлеэжэ ядан байһан Секретаревагай үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн болоод байхадань, үнөөхи Забановань таһандал, дахяад гэртэнь ерэжэ, мебель абахадамни 250 түхэриг дуташоо гэжэ хуурмаг худалаар ойлгуулжа мэхэлээд, мүнгыень абаһаар тонилшоо. Хэмгүй гоё хибэстэй, гэрэй шэмэг — гарнитуртай болохые хүсэжэ бүхыдөө 1180 түхэригөө Людмила Забановада барюулһан Вера Панфиловна Секретарева одоошье ухаа орожо, мэхэшэнэй урьхада хүрмэлдөөд, хубхай хооһоор һалаһанаа ойлгоходоо, хэдэн жэлэй туршада ханилһан «нүхэрэйнгөө» хойноһоо дахан ябабашье, үгэһэн мүнгэеэ бүхыдэнь бусаажа абаагүй.

Хэһэн хэрэгэйнгээ хамха һүрэхые мэдэһэн Людмила Забанова Ивалга һууринда ажаһуудаг Альбина Ивановна Бахановатай баһал зохидхоноор уулзажа, урда мэтэ «Росхозторгын» баазада «ажалладаг» байһанаа ябууд мэ-[illegible]

[illegible]

750 түхэригыень хармаанлаа. Удаань 1979 ондо Агния Константиновна Дуднаевада, мүн Агния Гавриловна Хангаловада тус бүридэнь сайн гоё һайхан амһартануудые (сервиз), зөөлэн һуудалтай стулнуудые, үһэтэй дулаан арһан хүүртиг, эхэнэрэй пальтодо хэхэ зөөлэхэн үһэтэй араатын арһан заха гэхэ мэтэ тон хоморой эд бараа, хогшол зөөри худалдажа абаад хангахаб гэжэ бүхыдөө 610 түхэригыень мэхэлжэ гартаа оруулаа бэлэй. Иигэжэ худалша мэхэшэн харата һабараараа суглуулһан мүнгэнэйнгөө зарим хубяар үри шэриеэ түлөөд, үлдэгшыень хубиингаа хэрэгтэ гаргашалдаг байшоо юм. Хубхай хооһон үгөөрөө үнэншүүлдэг Забановагай урьхада орогшодынь хэлсээ баталха үедөө уданшьегүй уруугаараа үһан дээрэ һуушаха байһанаа хаанаһаа мэдэхэ бэлэй даа. Мэхэшэнэй үгэдэ этигэжэ, нөөсэлһэн мүнгэ зөөриеэ барюулаад, хоолойень тэжээжэ байнабди гэжэ мэдэнгүй, гэрэй хогшолдо шунахайрһан тэдэ эхэнэрнүүдэй ухаанда ямар бодол түрэдэг байгаа хаб. Одоол һонирхолтой. Энээниие бодотоор тайлбарилхын урда тээ зоргоороо аашалһан Забановагай заншалта ябадалайнь һүүлшын, эгээл эсэсэй хэрэгүүдые иража хараябди.

1980 оной хабар хубиингаа асуудалаар хөөрэлдэхэ хүсэлэнтэй Людмила Забановагай горгүйсэдкомой ехэ таһалга [illegible]

мэдэжэ абаад, аргааханаар, шэбэнэн шахуу зугаалжа байхадаа, урданайнгаа арга мэхые хэрэглэн, «Росхозторгын» баазада ажалладагби гэжэ һэмээхэн дуулгаадхёо юм. Зугааша бэрхэ Забановагайнгаа иимэ һайн, олзотой, олохо, абахадаа бэрхэ тушаалда хүдэлмэрилдэгые мэдэһээр лэ бариһанаа лаб алдадаггүй Бадма-Ханда Бодиева үгэдөө тэрэниие заабол оруулжа, өөртөө туһатай юумэ хүүлэхээр шиидэһэниинь эндэһээл эхитэй. Тиигэжэ тэрэ оной апрель һарада Бадма-Ханда Цыбиковна танилсаһан Забановада хоёр хибэс захижа 630 түхэриг, мүн үгэдэнь этигэжэ 300 түхэриг урьһаар барюулаа. Удаань май һарада мебельтэй болохые оролдожо 720 түхэригөө «бэлэглээ». Саашань июньдэ хрусталяар хэгдэһэн амһарта абахаяа 300 түхэриг үгэһэн байна. Һүүлээрнь июль һарын эхеэр үхибүүдэй үмдэхэ үһэтэй урбуулга дэгэл захижа, үшөө 480 түхэриг гартань барюулаа. Багшаар ажалладаг Бадма-Ханда Бодиевагай «бэлэглэхэ» мүнгэ зөөринь иигээд дүүрээгүй. Тэрэ июль һарада «найдамтай» нүхэр Людмила Забановадаа 200 түхэриг урьһалаад, энэл һарын 22 ой үдэр Румынида хэгдэһэн гарнитур худалдажа абахаар шиидээд, аяар 1180 түхэриг һарбайгаа. Тиихэдэ энээнэй һүүлээр үшөө 50 түхэригөө урьһалаад, хоёр томо хибэстэ хүртэхөөр найдажа, 1100 тү-[illegible]

[illegible]

рюулжа байһан тэрэнэй Забановатай уулзахал бүридөө хормойн саадахи «хара» наймаан тухайгаа һануулхадань, Людмила Михайловнань гоё үгөөр һанааень дүүргээд, мэдэгдэнгүй мултардаг байгаа юм. Тодорхойлбол, гоё һайхан гарнитур, хэдэн томо хибэсүүд болон бусад үнэтэй сэнтэй эд бараанииинь үни худалдагдажа абтаад, Дээдэ-Онгостойдо ажаһуудаг нэгэ танил эхэнэртэ абаашагданхай, адар томо амбаартань яб-таб хаагданхай гэжэ найдуулаа бшуу. Энэ үгэдэнь этигэһэн Бодиева байрагүй намда хэхэшье газар үгы, хадагалаатай һаа, байг гэжэ шиидэһэндээ мүнөөшье халаглажа байгаа ёһотой.

Эндэ мэхэлһэниинь гансашье һаа, мэхэлүүлһэниинь нилээд олон байна. Юундэ иимэ олоороо мэхэлэгдээ гээшэб? Энэ харата хэрэгые зэргэсүүлэн харахада, мэхэлэгдээшэдынь яһала «зузаан» зөөритэйнүүдшье һаа, улад зоной эрилтэдэ хүсэд хүртэдэггүй хоморой шухаг эд бараа хормойн саадахи «хара» дэлгүүрһээшье худалдажа абахаар найданги байдагынь халагламаар лэ. Хэрбээ эдэнэрэй хэн нэгэнэйнь саг дары тусхай хуулита захиргаануудта дуулгаад байбалнь, иимэ олон хүн хооһоор һалажа хохидохогүйл бэлэй. Эндэ үшөө юу хэлэлтэйб гэбэл, хоморой зөөридэ хомхойроод, хаанаһаашье байг — хамаагүй, худалдажа абахаар бээ [illegible]

[illegible]

А. ПОКАЦКИЙ,
Улаан-Үдэ городой Советскэ районой прокурор.
В. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

ҮНЭН БОЛОҺОН УШАР

ТОНШУУЛНУУДАЙ ГОМДОЛ

Дээдэ-Онгостойн эмшэлэлгын санатори үзэсхэлэн гоё нарһан тужа соо оршодог. Хэдэн арбаад жэлэй туршада санаториин түбэй участогто олон нарһан гэмтээгдэжэ, удаань үмхиржэ захалаа юм. Хатанхай нарһадта тоншуулнууд олоороо сугларжа, хорхой шумуулнуудыень түүдэг болоо. Юрэдөө, үглөөнһөө эхилээд, үдэшэ болотор тэдэнэй хүдэлмэри зогсодоггүй байгаа. Ойн санитарнууд гэжэ тон зүбөөр нэрлэгдэһэн эреэн-маряан тоншуулнууд хүнүүдтэшье дадашоод, хашалгүйхэнөөр тон-тон тоншожо үнижэхэ, хүнүүдшье тэ-[illegible]

Хойто үдэрынь сэлмэг, һалхигүй үдэр болобо. Эмшэлүүлжэ байһан хүнүүд домино, шатар наадаха гэжэ газаа суглараба. Гэнтэ һанаанда ороогүй юумэн болобол даа: ягаан, ногоон—элдэб үдэтэй 5—6 тоншуул бидэнэр тээшэ ниидэжэ ерээд, хорхой шумуул бэдэрдэг үмхирһэн модонуудые үгылһэн янзатай, ехэл һанаата болоһон хэбэртэй өөрэ янзаар шууялдахадань, тэдэнэр бидэниие зэмэлнэ ха гэжэ ойлгоо һэмди. Тэдэнэй абар-табар модоной хоорондо ниидэн, сухалтай абяа гарахадань, оршон тойрон байгаалидаа, ургасынь ба амитадайнь аймагта анхаралтайгаар хандаха байһамнай бу-[illegible]

[illegible]

Ф. БАЛДАЕВ,
Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная—2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-60-21, информации—2-54-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01755. Заказ № 239. Индекс 5901.